

**HET LEVEN EN STERVEN VAN
WILLEM SLOOTMAKER**

Beschreven door een vriend

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2007

Genealogie

De ouders van Willem Slootmaker waren beiden in Tholen geboren, waar ze op 3 oktober 18zo in het huwelijk traden. Jan Slootmaker was een zoon van Pieter Slootmaker en Josina Duurlo (Deurlo). Dirkje van Driel was een dochter van Jakoba van Driel. De ouders van Willem hebben op Schouwen-Duiveland onder meer in Zierikzee en in Bommenee (een inmiddels niet meer bestaand dorpje bij Brouwershaven) gewoond.

De meestoof waar Willem werkte. Op de plaats van de huidige Oostdijk 73 t/m 109. Aan de zijgevel van het huidige pand Oostdijk 73 is nog altijd een gevelsteen te vinden, afkomstig uit het oude hoofdgebouw van de meestoof, met het volgende gedicht:

*D' Oud-Beijerlandsche stoof,
Men noemt haar Welgelegen
Had slechts van kindren hand
Den Eersten Steen gekregen.
Dies wordt ook Mynschen's spruyt, Marie Elisabeth
In steen met Ingena Verhagen hier gezet.
Dat dan de stichters, die heur namen hoên voor sterven
Gods zegen op de teelt en 't reeën der mee verwerven.*

Op de steen staat het jaartal 1771 en de naam van de vervaardiger van het gedicht: I. Smits.

Willems moeder heette Dirkje van Driel overleed te Oud-Beijerland op 13 jan. 1848 op de leeftijd van 47 jaar en 4 maanden.

Willems broer **Jan** Slootmaker, 55 jaar, trouwde op 20 oktober 1848.

Jan Slootmaker overleed te Oud-Beijerland op 16 november 1858 op 65-jarige leeftijd. Willems stiefmoeder overleed op 23 april 1874, eveneens te Oud-Beijerland, 73 jaar oud.

Willems zus Josina, trouwde in 1844 op 21-jarige leeftijd te Oud-Beijerland met Cornelis van der Wilt. Josina overleed te Oud-Beijerland op 6 februari 1905, 82 jaar oud. Met een kleindochter van zijn zus Josina zou Willem later een nauwe geestelijke band hebben. Met deze achternicht was Slootmaker in geestelijk opzicht eensgeestes.

Willem trouwde te Oud-Beijerland op 7 april 1864 met de 24-jarige Cornelia Piernella Kooijman, geboren te Oud-Beijerland op 28 november 1839, dochter van Arie Kooijman en Barbera Santelaar.

Willem Slootmaker hertrouwde op 26 april 1883 te Oud-Beijerland met de veertigjarige Krijna Lopik, geboren te Heinenoord op 23 mei 1842, dochter van Arie Lopik en Adriana van Kampen

Zie B. Hoogwerff over Slootmaker en zijn vrienden. Uitgave 2014

VOORWOORD.

Waarde lezer,

Daar ik door de uitgever verzocht ben een voorwoord te schrijven in dit boekje, wil ik dit gaarne doen uit liefde voor de overledene, werkje bevat de levensbeschrijving van wijlen Willem Slootmaker, hetwelk door een vriend van hem is uitgewerkt.

Het bevat zijn kinder- en jongensjaren en zijn verdere levensvaring, tot aan het einde van zijn leven. Het leven was hem Christus, het sterven gewin. Kort voor zijn dood predikte ik te Oud-Beijerland. Het was zijn vurige begeerte om mij nog te ontmoeten. Vrienden haalden hem met een auto en brachten hem bij de persoon waar ik logeerde. Hij heeft daar nog wat gesproken, een versje laten zingen en geëindigd met dankzegging. Vijf dagen later is hij ingegaan in de rust die er overblijft voor volk van God.

Wat aangaat dit werkje, ieder kan begrijpen, dat het zeer moeilijk is, juist en volledig het leven van een vriend weer te geven. Evenwel is het de moeite waard om het te lezen en de leidingen des Heeren er in na te gaan.

Ik hoop, dat het voor velen nog tot troost, maar bovenal tot des Heeren eer moge strekken; daartoe beveelt ondergetekende dit gaarne aan.

Ds. J. R. VAN OORDT.

Zeist, maart 1939.

I. SLOOTMAKERS KINDERJAREN.

Willem Slootmaker werd op 31 december van het jaar 1840 uit arme en eenvoudige ouders te Oud-Beijerland geboren. Zijn vader heette Jan Slootmaker, zijn moeder Jannetje van Driel. Uit dit huwelijk zijn geboren drie zoons en vier dochters, samen 7 kinderen, waarvan Willem het 5e was.

De ouders van Slootmaker waren uit Schouwen en Duiveland. Zij zijn indertijd uit Zeeland naar Oud-Beijerland gekomen om leiding te geven aan een bedrijf tot vervaardiging van verfstof uit de zogenaamde meekrap. Dit bedrijf werd destijds uitgeoefend op de plaats, die te Oud-Beijerland aangeduid wordt met de naam Mee-stoof.

Hoewel de oude Slootmaker dit vak uitstekend verstond en het werk onder zijn toezicht deskundig geleid werd, floreerde het bedrijf niet. Het is te Oud-Beijerland geheel op niets uitgelopen. Breedvoerig op deze zaak in te gaan achten wij niet nodig, dus zullen wij het ook niet doen. Alleen zij vermeld, dat zowel de moeder als de vader in dit bedrijf werkzaam was. De kinderen waren aan zichzelf overgelaten en moesten het bij de afwezigheid van hun ouders zelf maar weten te vinden. Dat zulks tot grote huiselijke onordelijkheden aanleiding gaf, behoeft geen verder betoog, 't Gebeurde veelal dat de kinderen onderling onenigheid hadden. Nam degene, die zich verongelijkt achtte dan de toevlucht tot zijn huiswaarts gekeerde vader of moeder, dan konden deze er geen hoogte van krijgen en ging degene, die hen het ondeugendste voorkwam, kort en goed in een bijzonder vertrek op de Mee-stoof om in afzondering over de vermeende euveldeeden na te denken en te boeten.

Willem behoorde in de meeste gevallen tot de gestraften. En was hij dan in gevangenschap, is het wel gebeurd, dat hij stampvoetend van kwaadheid op zijn ouders schold en zijn moeder vervloekte, hetwelk de Heere in de tijd van zijn overtuiging heeft gebruikt om die zonde diep in zijn hart te doen gevoelen.

Zijn ouders waren gewone mensen zonder godsdienst. Vermaningen omtrent zonden en aangaande Gods geboden werden nimmer toegepast. Slootmakers moeder stierf toen hij nog een jongen was. Het enige wat hij omtrent haar wist, was dit, dat zij een schrandere vrouw was.

Na haar dood brak voor de knaap een zeer ongelukkige tijd aan. Zijn vader trouwde namelijk al spoedig met een andere vrouw, die weduwe was en ook kinderen met zich meebracht. Omdat er destijds nog geen leerplichtwet was, gingen de kinderen ook uit dit huisgezin weinig of niet naar school. Willem, bovendien ondeugend van aard, groeide voor galg en rad op. Zijn stiefmoeder mocht hem niet bijzonder goed lijden en die ongenegenheid was van de zijde van de knaap wederkerig. Als hij 's morgens de deur uitging kwam hij er niet weer in voor 's avonds, tegelijk met zijn vader. Om zijn honger te stillen stal hij hier en daar peen of krotten uit een tuin, ging daarmee naar de vuurputten waar het vlas werd gedroogd en daarin braadde hij dan de gestolen groente om die vervolgens op te eten. Dat iemand op zo'n leefwijze de leeftijd van 97 jaar bereiken kan is wel een bijzondere voorzienigheid, want ook in zijn verder leven is het meest zeer armoedig toegegaan, zoals uit het vervolg zal blijken. Vele klachten over zijn gedrag kwamen er bij zijn stiefmoeder binnen, die hem van haar zijde vogelvrij verklaarde. Maar vanzelf had hij toch tenslotte liever brood dan peen of gestolen krotten, doch van zijn moeder kreeg hij het niet.

Om nu zijn doel te bereiken, deed hij het volgende: Hij wist waar zijn vader, terugkerende van het werk, vandaan moest komen en dan wachtte hij hem op, hem mededelende dat de kinderen van zijn stiefmoeder brood kregen, zoveel als ze maar

lustten en dat hij niet anders kreeg dan klappen. Als de oude Slootmaker dan thuis kwam, onderzocht hij dat vanzelf bij zijn vrouw en als het dan maar zover kwam dat zijn vader boos werd, dan had Willem zijn doel bereikt. Want dan nam deze het brood en het mes, sneed vier of vijf boterhammen en zei: "Hier Willem, eten maar hoor, we zullen eens zien wie hier de baas is." Dat hij langs die weg de haat van zijn tweede moeder nog meer op de hals laadde valt licht te begrijpen.

Hoe hij in zijn consciëntie vanwege zijn verkeerd gedrag verontrust werd, blijkt uit het volgende: Toen hij tien jaren oud was geworden sliep hij op de zolder met zijn broers. Gingen deze 's winters om vijf uur 's morgens naar hun werk, dan bleef Willem alleen op de donkere zolder achter. Hij durfde dan niet in bed te blijven, bang dat hij was, dat de duivel hem mee zou nemen.

Dit schrikbeeld stond hem meermalen zó helder voor de geest en zijn verbeelding was op dit punt soms zó sterk, dat hij niet anders meende of er werd op zijn schouders geklopt. Dit beangstigde hem dermate, dat hij soms wel van de zolder naar beneden zou zijn gesprongen had niet een onzichtbare Hand hem bewaard.

Nog een bijzonder voorval uit zijn kinderjaren is het vermelden waard. Zijn ouders en al zijn zusters werden aangetast door de zo gevreesde pokziekte. Alleen Willem bleef er als door een wonder van verschoond. De pokken, een besmettelijke ziekte, hield de burens op een eerbiedige afstand. Niemand durfde te naderen en als jongen van elf jaar paste Willem op het gezin. De burens zetten wat eten bij de deur en dan ging hij met de pap de zieken af om hen van voedsel te voorzien. Op een morgen toen de ellende op het hoogst was, kwam één van zijn zusters het bed uit en begon zo hard ze maar kon de Heere aan te roepen om uitkomst. En wonder boven wonder, de Heere hoorde en verhoorde dit geroep. De volgende dag was de ziekte geweken, alleen haar laatste verschijnselen nalatend, te weten de witte bolster. Deze wonderlijke uitredding heeft overigens bij Willems zuster niets nagelaten dan een uitwendige verandering; verder is het met haar niet gekomen. Zo zien we, dat al hebben we bijzondere uitreddingen voor de tijd, deze geen grond geven om te hopen voor de eeuwigheid. Nochtans hoort God zelfs de jonge raven als zij roepen. Mocht een onbekeerd mens denken, God hoort mij toch niet, hieruit blijkt wel heel duidelijk dat de Heere Zijn oren opent voor al Zijn schepselen.

Het leven van Willem Slootmaker is een leven van teleurstellingen geweest. Onder zijn broers was er één die op hem gesteld was en dat was zijn broer Jan. Zoals nu, was er ook toen, vooral 's winters, gebrek aan werk. Van steun was toen natuurlijk geen sprake. Wel werd er zo nu en dan wat erwtensoep of brood onder de armen uitgedeeld, maar daarbij bleef het dan ook. Om die redenen besloot Jan Slootmaker dienst te nemen bij het leger. De dag van vertrek was aangebroken. Roerend was het afscheid tussen beide broers, 's Morgens nam Jan zijn jongere broer Willem in zijn armen en kustte hem terwijl de tranen hem over de wangen rolden. "O Willem, zei Jan, ik zou je wel mee willen nemen, maar het gaat niet. Hier heb je een dubbeltje en een twee en half centstuk en nu verder goed oppassen hoor!" Zo vertrok Jan en zolang als hij hem na kon kijken heeft Willem geroepen: "Dag Jan, dag Jan!" Toen Jan later op wacht stond klonken deze woorden hem bij herhaling nog in de oren na. Totdat de dood er een einde aan maakte zijn de beide broers altijd goede vrienden geweest en gebleven.

Voor we van zijn kinderjaren afstappen, vermelden we nog hoe naar zijn eigen zeggen, de Heere hem het stelen heeft afgeleerd. Op zekere zaterdagavond zou Willem zijn vader vergezellen naar de kapper. Het werd zomer, de aalbessen en kruisbessen waren rijp en naar deze vruchten ging het verlangen van de knaap uit. Een

boodschap om bij zijn vader vandaan te komen was gauw genoeg door hem verzonnen en weldra zat hij tussen de struiken op een verborgen plaatsje zijn buik dik te eten. Daarna vulde hij zijn pet met aalbessen met de bedoeling om die 's zondags te gebruiken. Maar wat gebeurde? In het westen verschoot een ster en dit verschijnsel ging met zoveel licht gepaard dat hij zich voor een ogenblik als geheel in het licht geplaatst zag. Toen dacht hij, dat de Heere naar hem keek en deze gewaarwording maakte zo'n indruk op zijn gemoed dat hij zijn pet leegstortte en zich in gebogen houding van die plaats verwijderde. Toen heb ik, placht hij te zeggen, voor het eerst in mijn leven geloofd dat er een God is. En dit voorval heeft een dusdanige indruk bij hem achtergelaten, dat hij nooit meer getracht heeft om te stelen.

II. ZIJN JONGENSJAREN.

We stappen van Slootmakers kinderjaren af en gaan over om het één en ander uit zijn jongensjaren te vermelden. Reeds werd opgemerkt dat hij zijn vader en moeder spoedig zou verliezen. Van de dood van zijn tweede moeder heeft hij ons nooit iets medegedeeld, wel van het levenseinde van zijn vader. De man begon ziekelijk te worden en deze ongesteldheid werd de toeleiding tot zijn dood. Op zekere dag toen de oude Slootmaker zijn einde voelde naderen, riep hij zijn zoon Willem bij het bed. "Mijn beste jongen, zei z'n vader, ik ga sterven. Ik heb niets om aan je te geven, ik kan je niets nalaten, maar hierom ben ik toch blij, dat je, nu je zestien jaar geworden bent, flink genoeg en in staat bent om voor je zelf te zorgen, zodat niemand de voeten aan je behoeft af te veegen."

Dit, en niet meer, waren de woorden van de stervende vader. Iets beters had de arme man niet en als Willem Slootmaker daar later over sprak was hij er zeer bewogen over hoe de Heere hem een betere troost had doen beërven die zijn vader had moeten missen.

Zo stond hij op zestienjarige leeftijd alleen op de wereld: vader en moeder dood, zijn zusters en broers getrouwd. Hij was een wees, aangewezen op de toen bestaande wezenkas, die hem bij zijn getrouwde zuster uitbesteedde. Deze zuster was moeder van verscheidene kinderen. Haar man verdiende niet meer dan hoogstens 4 gulden per week. Vanzelfsprekend was het dus schraal in de kost en al heeft Slootmaker geen honger geleden, naar hij placht te zeggen, wel veel gebrek.

Zo ondeugend als hij was in zijn kinderjaren, zo lichtzinnig leefde hij in zijn jongensjaren. Hij vermaakte het gezelschap waarin hij verkeerde. Willem moest er bij zijn, anders was het spel niet volmaakt. Evenwel zou hij ondervinden dat 's Heeren gedachten niet 's mensen gedachten zijn en dat Gods wegen hoger zijn dan onze wegen. Wanneer Slootmaker over zijn onbekeerde staat sprak, verklaarde hij, alles te hebben gedaan wat een mens doen kan om de kortste weg te kiezen naar de hel. Al het verkeerde te beschrijven dat hij gedaan heeft zou niet stichtelijk wezen en wellicht zou iemand daarvan een verkeerd gebruik kunnen maken. Immers, zou dan de zonde gedaan mogen worden, opdat de genade te meerder worde? Dat zij verre. Slootmaker heeft al zijn zonden betreurd, beleden en nagelaten en langs die enige weg ook alleen barmhartigheid verkregen.

Er brak in zijn leven een tijd aan, dat de Heere begon te werken. Wanneer hij gezondigd had, klaagde zijn geweten hem aan dat hij verkeerd gehandeld had. Hij nam zich dan ernstig voor, de zonden te zullen gaan laten, maar Slootmaker bevond, dat de zonden te sterk waren om ze te doen of te laten naar het de mens belieft, en dat

hij vleselijk eronder verkocht was. Wij spreken hier tot degenen die we wet verstaan. Nee, de zonden lieten hem niet los; hij worstelde om ze te boven te komen, maar voortdurend viel hij in de gracht. Dit verwekte grote teleurstelling en hij besloot, de weg maar af te lopen, zij het hemel of hel. Op zekere dag, toen hij meende dat de Heere hem voor eeuwig van Zich stoten en naar de rampzaligheid verwijzen moest, was hij, zeer bedroefd over zijn ongelukkige staat, in een diepe kelder gekropen om zijn ongeluk uit te wenen. Maar ziet, daar kwamen zijn vrienden en vroegen hem, met hen mee te gaan. Het spreekt vanzelf, dat wanneer iemand nat geweest is met tranen, het niet meevalt, om het gelaat ineens in lachen te veranderen. Want al wat hij voor zichzelf doorworstelde, hield Slootmaker toen stipt geheim. Hij wilde niet vroom zijn en om nu zijn vrienden af te leiden ging hij tegen zijn gewoonte in aan het vloeken, op zo'n verschrikkelijke wijze dat zijn vrienden zo wit werden als een doek. Ik kón er niet mee stoppen" verklaarde hij later. Maar toen hij uitgevloekt was begon hij bitter te wenen en het scheen, zei hij, dat toen de boze geesten uit mij gevaren zijn. De kracht der zonde werd daar gebroken en een nieuw tijdperk brak voor hem aan. Toen is hij begonnen om alles te doen wat hij kon om het verlorene te gaan herstellen. Bidden, zuchten, wenen, berouw en schuldbekennen wisselden af. Wat hem het zwaarst op zijn ziel drukte was, dat hij, zoals in het begin vermeld is, zijn moeder vervloekt had. Want met God zou het nog in orde kunnen komen, maar zijn moeder was dood. Dit heeft hem wat tranen gekost bij de gedachte: "dit kan niet meer vergeven worden."

Omdat hij zijn kinderjaren verwaarloosd had kon hij lezen noch schrijven. Maar de lust en de behoefte naar God en Zijn dienst werden zó sterk, dat hij begonnen is om lezen te leren. Schrijven heeft hij nooit geleerd, maar lezen kon hij ten slotte zeer goed. Hij heeft, gelijk al degenen, die de Heere aanslaat, zijn toevlucht genomen tot de wet of liever, hij is begonnen met al de kracht die in hem was, om God te gaan dienen, teneinde langs een weg van doen en laten een evenredigheid aan te heffen met de Heere. Dat is zover gegaan dat hij de naam kreeg van brave Hendrik. Deze gang van leven heeft zijn duizenden verslagen. Dit is een weg die iemand recht schijnt, maar het einde daarvan zijn paden des doods. Nochtans het hoort er bij. Hoe zou een mens anders alle dingen schade en drek kunnen achten als hij van deze zaken geen beleving gehad heeft? Maar de Heere doet geen half werk en Hij bewaart Zijn gunstgenoten voor farizeïstische werkheligheid. Hij maakt de zonden levendig en verhoogt de wet in hun consciëntie. Dit wedervaart de een langs deze, de ander weer langs die weg.

We zullen vermelden, hoe Slootmaker zijn waarde heeft verloren en welke vernederende gebeurtenis daartoe middellijk gebruikt werd. Willem Slootmaker was van beroep landarbeider en in de jaren waarover we nu spreken, was de vlasverbouwing een der hoofdbedrijven in Oud-Beijerland. Slootmaker was er in werkzaam en moest een schip vlas mee helpen lossen. Sterke drank was vroeger jaren meer in gebruik dan nu. Dat komt hoofdzakelijk hierdoor dat de drank tegenwoordig veel duurder is dan vroeger. Maar om tot ons doel te komen: het schip met vlas was gelost. Het was vér in de middag gekomen en, omdat het wat laat moest worden, kregen de werkmensen af en toe een borrel jenever. Aan Slootmaker werd opgedragen, de droogstokken, die gebruikt waren, weg te brengen. Hij nam die op zijn rug, maar de drank begon zodanig te werken, dat hij de baan niet recht kon houden. Er viel een stok op de grond en toen hij trachtte die op te rapen vielen er weer twee andere en zo achtereenvolgens. Het geval trok de aandacht van de voorbijgangers, wier lachlust werd opgewekt. Zij bleven stilstaan en zeiden: "Je bent dronken Slootmaker. Dat hadden we van jou, zo'n vrome Hendrik helemaal niet verwacht!"

Degenen, die, zij het niet op dezelfde wijze, maar in een dergelijke weg zelfkennis opgedaan hebben, zullen de reactie aanvoelen die deze woorden bij Slootmaker teweegbrachten. Goed te willen zijn en voor goed door te gaan en zo alle waarde te verliezen, waarbij de mensen weten dat je een huichelaar bent, o dan is het voor eeuwig afgedaan. Gods naam gelasterd en in alles het bedrog, dat viel ook voor Slootmaker niet mee. Hij is thuisgekomen gelijk Haman: treurig en met bedekt hoofd, moedeloos en troosteloos, denkende, wat zal er nu van worden. En had de Heere over hem gedacht zoals hij over zichzelf dacht, het zou voor altijd kwijt geweest zijn. Maar zie, droefheid ging zijn hart vervullen. Geen droefheid naar de wereld, maar naar God en die droefheid werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid. Hij mocht zijn zonden bekennen en belijden en de Heere opende de belofte dat hij gekomen was om zondaren zalig te maken. Dat hij een zondaar was, zie dat had Slootmaker maar al te goed ondervonden. Dus mocht hij zijn toevlucht nemen tot die Fontein die reinigt van alle zonden en wel op gestaltelijke wijze in een toevluchtnemend geloof.

Willem kreeg weer moed en kracht om te geloven dat zijn werk in waarheid was. Dat er een tijd aan zou breken, dat hij inplaats van waarheid, leugen moest worden, kon hij toen niet zien. Later zou hij leren: het is niet alleen dit kwaad dat roept om straf maar ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen. Maar na bovengenoemde ontmoeting reisde hij bemoedigd zijn weg enkele jaren lang.

Ondertussen was Slootmaker 24 jaar oud geworden. Hij kreeg kennis aan een meisje, dat ook later zijn vrouw is geworden. Daarbij moeten wij een bijzonder voorval vertellen. Slootmaker had eens horen zeggen dat een ieder de zijne moest hebben, namelijk zijn eigen vrouw. Bedoeld wordt Gods voorzienigheid in het beleid van het huwelijk. Dit wilde hij eens beproeven, en dacht: ik zal het met mijn meisje verbreken en als ik er dan niets van gewaar wordt en als ik er geen verdriet van heb, dan zijn dat leugens. Maar, dacht hij, als ik er niet bij rusten kan en de scheiding hindert mij, dan is het de waarheid. Eén en ander mag wonderlijk voorkomen maar Willem Slootmaker ging er mee door. Als naar gewoonte ging hij zaterdag met zijn meisje wandelen. Hij hield zich opmerkelijk stil, wat de aandacht van het meisje trok. "Wat ben je toch stil, Willem," zei ze tenslotte.

"Ja, antwoordde hij, dat is zo Kee, maar daar is wel reden toe, want het is de laatste keer dat we samengaan." Het meisje bleef als verpletterd staan en toen zij wat van de eerste aandoening bekomen was zei ze: „Dan had je het zo ver niet moeten laten komen."

Ze is weggegaan en thuisgekomen, en viel roerloos neer. Maar ook Willem ondervond dat het niet mee viel. Hij vond nergens rust, steeds vertoefde hij in gedachten bij deze zaak. Het ging zover dat zijn kostvrouw er erg in kreeg en hem er op wees, dat hij in een week een heel brood minder had opgegeten dan hij gewoon was. Maar vanzelf: hij had het met het meisje afgemaakt en nu te gaan vragen of ze weer mee wilde, dat kon zijn hoogmoed niet verdragen. Maar wat gebeurt er? Op een nacht brak er brand uit en zoals dat gewoonlijk gaat: de klok werd geluid. Alle mensen kwamen op de been en ook Slootmaker was onder de belangstellenden. Onder de samengestroomde mensen merkt hij ineens zijn vroeger meisje op. Goede raad was duur. Zijn hart raadde hem, haar aan te spreken en hij dacht: als ze me antwoord geeft, is het al half gewonnen. Wel een bewijs, dat hij al berouw had over zijn onverstandige handelwijze. Langzaam aan schoof hij tussen de mensen door totdat hij vlak bij haar stond. Wat is het toch koud, Kee," zei hij. En ja hoor, Kee gaf antwoord en sprak: "Ja Willem, het is erg koud op 't ogenblik." Haar goedwillige houding viel hem zó mee dat hij er naar hunkerde het weer in orde te brengen. Het paar was spoedig bij elkaar, Willem

geloofde nu vast en zeker dat ze elkaar hebben moesten en ze zijn dan ook spoedig tot het huwelijk gekomen.

III. TIJDENS HET EERSTE HUWELIJK.

Slootmaker trouwde op 24-jarige leeftijd voor de eerste maal. Hij en zijn vrouw waren gelukkig met elkaar. Willem had al jaren onder vreemden moeten verkeren en nu hij een eigen thuis en een goede vrouw had kon hij zijn rijkdom bijna niet op. Samen namen zij zich vóór, hun best tot behartiging van de gezinsbelangen te doen en aldus lief en leed getrouw met elkaar te delen. Wat het geestelijk leven aangaat: het had, naar Willems gedachten de laatste paar jaar nogal gegaan. Hij was dan wel geen gered mens, maar hij kon toch geloven, dat de Heere begonnen was. En wat de Heere begint, dacht hij, wordt ook het einde mee bedoeld en zo kon hij in een bepaalde rust zijn weg vervolgen. Maar zie dit zou veranderen en Slootmaker zou ondervinden dat de Heere spreekt: "Zie, Ik heb de smid geschapen, die de kolen in het vuur opblaast." Dat de duivel omgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden, ervoer hij zodanig, dat Slootmaker een tijd beleefde, dat hij de lamp 's avonds niet durfde uitblazen, bang, dat de duivel hem mee zou voeren naar de hel. Op bed gekomen kroop hij zo diep onder de dekens dat er maar nauwelijks genoeg ruimte overschoot om adem te halen. De blote belijder zal wellicht denken hoe is dat mogelijk, maar al Gods kinderen zullen er iets van opdoen in hun leven wat het betekent verzocht te worden van de satan. Ziet het in de Koning van de Kerk. Veertig dagen en nachten is Hij verzocht geweest om degenen, die verzocht worden te hulp te komen.

De satan, zijn consciëntie en de inklevende verdorvenheid begonnen hem zodanig te beroeren dat Slootmaker alle lust tot leven en ook de liefde tot zijn vrouw verging. Ze vroeg hem in die dagen meerdere malen of hij een afkeer van haar gekregen had. Dan antwoordde hij natuurlijk van niet, maar, zo zei hij, wanneer ik bij mezelf vandaan kon lopen, ik deed het en je zag me nooit weer. Onder die bezwarende omstandigheden werd hij ziek. Het was in de herfst en alle mensen gingen aardappels rooien om op die wijze ook winteraardappelen te bemachtigen. Maar Willem was niet in staat om zijn werk te doen. Het weinige geld dat in huis was, zou spoedig op zijn. De man ziek en dan de winter voor de deur; hoe moest dat nu terecht komen. Ofschoon de verzoeken hoog gestegen waren, het dreef Slootmaker niet van God af. Hij was met al zijn noden en behoeften een mens, gebonden aan Gods genadetroon. Maar in die stand van leven kan een ziel zijn bidden niet voor bidden houden, maar nochtans hoort de Heere het geroep van Zijn ellendigen en dat mocht ook Slootmaker ondervinden.

Op een nacht droomde hij. De lezer zal wellicht denken dromen zijn bedrog, maar wacht even, dan zult u horen dat die droom geen bedrog was. Hij droomde dat hij, aan de beterende hand zijnde, buiten liep en vijf mannen aan zag komen, ieder met een mud aardappelen op de rug. Een van hen zei tegen hem: "deze aardappels moeten bij jou wezen, Slootmaker." Met hen naar binnen gegaan, (in zijn droom natuurlijk) opende hij de daarvoor bestemde ruimte onder de bedstee en zei: "stort ze dan daar maar in." Toen de laatste man de mudzak leegstortte, hoorde Slootmaker de aardappelen rollen en hij werd, als het ware daardoor, wakker. Maar ziet, het was een droom. Toch geloofde hij, dat die droom vervuld zou worden en hij vertelde haar aan zijn vrouw. Zij hechtte er niet veel waarde aan, maar nochtans bleef haar man in de

vervulling daarvan geloven. En inderdaad is het gelopen zoals hij het in die droom zag gebeuren. Op dezelfde wijze ontving Slootmaker die herfst zijn winteraardappelen uit de hand des Heeren.

Toen hij na verloop van enige tijd herstellen mocht, is de Heere verder met hem doorgetrokken totdat hij het onderwerp werd onder zijn schuld. Hij werd verwaardigd om voor God in te vallen en de Heere recht en gerechtigheid toe te kennen. De weg der zaligheid in Christus werd zó volmaakt voor hem ontsloten en de liefde die daaruit voortvloeide was zó krachtig, dat hij geloofde een gered mens te zijn. Van achteren bleek, dat dit niet zo was, maar de weg der zaligheid was hem zo duidelijk en klaar dat men geoefende zinnen moest hebben om te onderkennen dat Slootmaker nog geen gerechtvaardigd mens was. Hij was dus een Christen en is het er jaren voor gehouden door 90 procent van Gods kinderen. Om nu voor de belijdende lezers duidelijk te wezen, dient opgemerkt te worden, dat hij wel degelijk een Christen was, maar dan aan Gods zijde. Lees dan verder Romeinen 7 en wanneer het u niet duidelijk is, hoe deze dingen te verstaan zijn, vraag het dan een geoefend Christen en hij zal u wel onderwijzen welk onderscheid er is tussen het gestaltelijke en het statelijke van Gods kinderen.

Slootmaker was niet geheel verloren gegaan onder het recht Gods maar wel gekomen in het toevallend recht en dit zal later blijken. Bij één en ander had hij veel licht in de waarheid, waarmee hij voor velen tot zegen is geweest. Wat hem persoonlijk aangaat, hij riep vanaf die tijd geen onbekende God meer aan.

Nu zullen we overgaan om de wederwaardigheden die zich in zijn eerste huwelijk hebben voorgedaan nog wat nader te omschrijven. We doen dat zover de omvang van dit werkje dat toelaat. We zouden, hiernaar gerekend, zo we breedvoerig daarover gingen handelen, te uitvoerig worden.

Het gezin werd van jaar tot jaar vermeerderd, zodat de zorgen daarvan wel toenamen. Omdat plaatselijk op Oud-Beijerland, vooral in de lente weinig werk was, ging Slootmaker naar de Haarlemmermeer om in de schrale tijdsomstandigheden voor zich en de zijnen brood te verdienen. Ook daar zocht hij degenen op die door genade de Heere vreesden. Zo kwam hij op een groot gezelschap van Gods kinderen en Willem, die, zoals gemeld, graag sprak, begon ook zijn weg en ondervindingen aan die vrienden bekend te maken. De man des huizes was een goed onderlegd christen met geoefende zinnen in de weg der genade. Met belangstelling had hij naar Slootmaker geluisterd en toen deze uitverteld was zei de gastheer: "Willem, wat heb jij een hoop gereedschap in die geestelijke Tempel gezien. Eer dat je alles hebt teruggegeven dan zal je wel een stokoude man wezen."

Slootmaker begreep de man niet. Zo zullen er ook wel lezers zijn, die dit niet begrijpen. Maar als het hun ernst is, tracht het dan te weten te komen en dan zult u bemerken dat zien nog geen hebben is. Die oude geoefende man zag precies waar Slootmaker gelegerd was en het is op zijn zeggen uitgekomen. Wat heeft Slootmaker in zijn verdere leven dikwijls aan die man gedacht! Vier en tachtig jaren oud geworden zijnde, dus als een stokoude man, heeft hij inderdaad alles teruggegeven, maar dat zullen we later verhandelen.

We keren terug. Op een zeker jaar ging Willem Slootmaker opnieuw naar de Haarlemmermeer. Hij had toen vier kinderen. Op een morgen, daar aan het werk zijnde, ontving hij tijding dat zijn kinderen ernstig ziek waren met het verzoek of hij direct naar huis wilde komen. Onder duizend bezwaren is hij naar Oud-Beijerland teruggekeerd en thuishkomende, ondervond hij, dat er al een lief jongetje van 5 jaar

gestorven was. Een ander, van zes jaar, lag op sterven en het kind verzocht de vader te willen bidden. Die nu weten wat bidden is die weten ook dat het ware gebed geschonken moet worden. Zeker, woorden des gebeds kunnen er zijn, gaven des gebeds kunnen er ook zijn, maar de Geest des gebeds is een gave Gods. En juist die Geest miste Slootmaker toen het kind met zijn verzoek tot hem kwam. Nochtans knielde hij bij het stervende knaapje neer, maar hij verklaarde later zelf dat de rechtvaardigheid Gods hem zó boven het hoofd hing, dat hij niet één woord kon voortbrengen. Ook dit zontje stierf en daarnaast een verbergend God met donkerheid aan alle zijden. Iemand zou mogelijk kunnen vragen: is dan de Heere zo onbarmhartig om Zijn kinderen zo alleen te laten in zulke wegen? Wees voorzichtig, God laat Zijn kinderen wel zinken maar niet verdrinken.

Wat was toch wel de reden dat de Heere zo'n weg met Slootmaker insloeg? Ouders die kinderen hebben, leest met aandacht. Het zal u voor onbedachtzaam spreken met uw mond misschien behoeden.

Op een avond, het was ongeveer 1,5 jaar voor dat het bovenstaande gebeurde, had Slootmaker de kinderen op bed gelegd. Van slapen was bij hen geen sprake: zij waren uitermate lastig. Zoals dat gaan kan, moest de één dit, en de ander weer dat, zodat vader en moeder aan het heen en weer lopen konden blijven. Het hield niet op, zelfs niet, toen Slootmaker al op bed lag. Het leek wel of de satan in de kinderen gevaren was, zo'n rumoer maakten ze in hun bedstee. Slootmaker, gemelijk geworden omdat ze niet ophielden, sprong het bed uit. Bij zijn kinderen komende bemerkte hij, dat de één met zijn hoofd lag op een plaats waar de ander met zijn voeten lag. En zoals Mozes zich iets onbedachtzaams liet ontglippen, sprak ook Slootmaker een onbedachtzaam woord en zei: "Heere ik weet er geen raad mee, weet U er geen raad mee?" Dat de Heere deze woorden gehoord heeft is gebleken. In 1,5 jaar tijd lagen bijna al zijn kinderen op het kerkhof. "Ik heb mijn eigen huis afgebroken" zei Slootmaker meermalen. Zo had hij het natuurlijk niet bedoeld. Nu mogen we vermelden, dat Gods rechtvaardigheid zoals bij Slootmaker geruime tijd veroordelend voor de geest gestaan had, werd opgeheven. Dat gebeurde toen hij schuldenaar voor de Heere mocht worden, Hem in Zijn doen en handelen leerde billijken. Deze zaken moeten doorleefd worden, op andere wijze zijn ze niet te vatten en onmogelijk in het verstand. De bede echter: "Uw wil geschiede" leert God Zijn kinderen Zelf en zo ging het ook Slootmaker, waarbij de Heere met zoveel liefde, gunst en genade in zijn ziel kwam, dat wij ons niet weerhouden kunnen, ofschoon die uitdrukkingen soms wat vreemd klonken, Slootmakers eigen woorden te gebruiken. Het was zó in mijn gevoel, vertelde hij, alsof ik met een zoldertrapje in de Hemel kon klimmen." Zo dicht leefde hij in Gods gemeenschap. Op deze wijze geraakte hij zijn beide overleden kinderen in de Heere kwijt en bleef hij over met zijn vrouw en een dochter van 15 jaar.

Doch nu zou spoedig de vrouw aan de beurt komen om het tijdelijke met het eeuwige te verwisselen. Vermelden we echter eerst nog iets merkwaardigs. Slootmaker was van nature volgens zijn eigen woorden zeer hoogmoedig. Om die reden was hij zeer behept met zijn armoede en hij waarschuwde zijn vrouw, daarmee nooit op straat te komen. "Want, zei hij, iedereen geeft er een schop tegen en 's avonds kan je het weer binnenhalen." Zijn vrouw was hem hierin steeds gehoorzaam geweest. Maar op zekere dag kwam Slootmaker om elf uur 's morgens thuis en trof zijn vrouw aan, zittende op de vloer met een grote teil water voor zich. Zij hilde. Haar man vroeg wat haar scheelde, waarop zij antwoordde: "Willem, het is jouw schuld dat ik moet huilen. Je hebt me altijd voorgehouden dat ik niet mag klagen en ik ben je in die weg gehoorzaam geweest. Maar nu heb ik straks geen kleren meer om me fatsoenlijk te

verschonen." Deze klacht greep Slootmaker zodanig aan, dat hij op de vloer neerknielde en de Heere aanriep. En zie, God hoorde en verhoorde hem in deze zaak in de dadelijkheid, want nauwelijks had hij amen gezegd of daar stond een man in huis met een rol flanel onder zijn arm. "Die moet ik hier brengen," zei hij. Bedoelde man was een bekende onder Gods volk. Toen hebben ze de Heere gedankt en ze hebben gezongen:

*"Zingt nu blij te moe,
't Machtig Opperwezen,
Enen lofzang toe
Om dit heilgenot
Worde Jacobs God
Met gejuich geprezen."*   Uit Ps. 81.

Nog een niet algemeen voorval uit Slootmakers leven volgt er nu: Toen één van zijn kinderen, waarover we al eerder spraken, gestorven was, ging hij het overlijden aangeven op het secretarie om te kunnen laten begraven. De kosten waren 75 cent voor een klein kind, maar hij had er maar 55 cent voor bij zich, zodat hij 20 cent tekort kwam. "Ja, zei de burgemeester, je hebt 20 cent te weinig."

Slootmaker antwoordde naar waarheid dat hij niet meer geld in zijn bezit had. "Kunt u dan geen 20 cent lenen?" vroeg de burgemeester. Nu antwoordde Slootmaker: "u bent de eerste die ik ontmoet, wees zo vriendelijk en leent u ze mij dan."

"Dan had ik wel dagwerk", was het antwoord. Slootmaker antwoordde dat de burgemeester een onwaarheid sprak, zo groot als z'n mond was, want dat zoiets elke dag niet voorkwam. Hij streek zijn 55 cent weer op, dreigde het kind in de dijk te zullen begraven en vertrok. Thuisgekomen vertelde hij de geschiedenis aan zijn vrouw, die, bevreesd zijnde dat hij het doen zou, begon te huilen. Terwijl Slootmaker de deur uit was, leende ze 20 centen van haar ouders en had juist het geld bij elkaar toen een ambtenaar van het secretarie kwam informeren. De vrouw gaf de 75 cent en het kind werd op het kerkhof ter aarde besteld.

Alhoewel we de handelwijze van Slootmaker niet goedkeuren, evenzeer blijkt uit deze geschiedenis dat de barmhartigheden der goddelozen wreed zijn. We merken verder op dat Slootmaker uit twee delen bestond: uit vlees en geest. Maar hij mocht met al zijn wan en ongestalte op Gods tijd zichzelf verliezen en als een dwaas zondaar ondervinden: "al hebt gij met duizend boelearers geboeleerd, keert nochtans weder." En aan dat wederkeren tot de Heere is al Gods volk kenbaar. Dat is het onderscheid tussen eigenwillige godsdienst en de vreze des Heeren.

Thans zullen we trachten het ziek en sterfbed van Slootmakers eerste vrouw te beschrijven. Ze was kwaalachtig en die kwaal kwam in haar volle kracht openbaar, toen zij de leeftijd van 45 jaar bereikt had. Het gebeurde op een zaterdagavond dat Willem Slootmaker om 8 uur 's avonds thuis kwam. Zijn vrouw zat aan de tafel. Na enige ogenblikken stak zij haar hand daaronder, greep een grote spoelkom en zette die op tafel bij Slootmaker neer. De kom was gevuld met bloed; terwijl haar man naar de kapper geweest was had zij dat bloed gespuwd. Een half uur hebben ze bij elkaar gezeten zonder een woord te spreken, beiden doordrongen van de gevolgen die dit verschijnsel met zich mee zou brengen. De vrouw is dan ook voor de ogen van Slootmaker en voor die van hun enigst overgebleven dochter, Pietje, langzamerhand achteruitgegaan. Terwijl ze ziek was, was ze niet zorgeloos omtrent de dingen der eeuwigheid. Ze heeft gebeden, gevraagd en geworsteld om het behoud van haar ziel.

Toen ze haar einde voelde naderen, riep ze haar man tot zich en vroeg hem *of hij haar alles wilde vergeven, wat zij hem aangedaan had. Want, zei ze, ik ga sterven.*

“Mijn lieve vrouw, antwoordde Willem, ik heb je niets te vergeven, integendeel, je hebt me altijd goed gedaan.”

“Ja maar, zei zijn vrouw, „ik heb je wel eens gehinderd aan je geestelijk leven.” Toen sprak Willem Slootmaker: „Nu vrouw, als man tegenover je, wil ik je dit van ganser harte vergeven, maar, lieve vrouw, nu sta je aanstonds voor de Rechter van hemel en van aarde en hoe zal je het dan maken?”

Toen riep de vrouw ook de 15-jarige dochter aan het bed. Ze sprak het kind moederlijk aan, prees haar in haar hoedanigheden en deed haar tot driemaal toe beloven goed voor haar vader te zullen zorgen, hetgeen onder tranen geschiedde.

“En nu Willem,” zo vervolgde de vrouw tot haar man, heb je me gevraagd hoe ik het maken moet, zo aanstonds als ik voor God moet komen. Je weet het, je hebt het gehoord en gezien, dat ik gebeden en geworsteld heb, maar nu kan ik niet meer en waar ik nu kom, daar kom ik rechtvaardig.” Zo legde ze zich neer. Maar opeens riep ze:

“Willem, kom eens gauw hier, daar komt nog wat in me op.

'k Sloeg d' ogen naar 't gebergte heen,

Vanwaar ik dag en nacht

Des Hoogsten bijstand wacht.

Mijn hulp is van den Heer' alleen.”

En bij die laatste woorden blies de eerste vrouw van Willem Slootmaker de laatste adem uit. Deze kon niet geloven, dat ze behouden was. Eerst met het sterven van zijn laatste kind, het bedoelde dochttertje van 15 jaar, zou dit voor hem openbaar maken. Nochtans schreef hij God niets ongerijms toe, maar hij werd zo overwonnen door de liefde Gods dat hij zijn enigst kind de Heere voorhield en zei: “Heere, wilt U ook haar nog van mij hebben?”

En zie de Heere heeft ook het enigste dat Slootmaker toen nog op aarde had, tot Zich genomen. De vrouw en moeder was met 4 van zijn 5 kinderen ten grave gedaald. Het laat zich begrijpen dat al de vaderlijke liefde op het enige ooilam dat achterbleef, werd overgedragen. Maar het meisje begon te klagen over vermoeidheid. Ze begon te hoesten en op te brengen en Slootmaker constateerde die verschijnselen met zorg in het hart. Ja maar, mocht iemand zeggen, hij had toch gezegd: “Heere wilt U dit kind ook van mij hebben? En nu zo bezorgd, hoe moet ik dat nu toch rijmen?” Luister.

Elia had vierhonderd van de Baaipriesters in de kracht Gods gedood, maar toen Izebel hem zocht, vluchtte hij. Een kind van God kan niet geloven als hij wil en ook niet ongelovig zijn als hij wil. Nochtans blijft hij een gelovige. Maar geloofsoefeningen moeten bij aan en voortgang geschonken worden. Wij hopen, dat deze enkele woorden voldoende mogen zijn tot opheldering.

Zoals gezegd, het kind had kenmerken van de gevreesde ziekte, waaraan haar moeder gestorven was, de tuberculose. Slootmaker haalde de dokter en vroeg aan hem hoe het met het kind stond. De arts antwoordde dat het meisje evenmin ziek als gezond was en knikte, toen de vader vroeg of ze een kwaal had, toestemmend van ja. Hoewel het vermoeden wel bij hem was, viel Slootmaker deze zaak zo zwaar dat, nu hij hierover zekerheid had, hij daaronder dacht te bezwijken. Hij liep te slingeren over de straat van weedom des harten. Wanneer zijn oog op het meisje viel dacht hij: ook van jou moet ik straks scheiden, je zult van mij worden weggenomen. En daarbij het gewicht van de eeuwigheid voor dat schepseltje, wie zal de diepte peilen van zijn vaderlijke smart? Hoewel hij tot in het diepst van zijn ziel met haar lot bewogen was, kon hij nochtans geen vrijmoedigheid vinden, het haar te zeggen ten einde haar niet te

pijnigen voor de tijd. Slootmaker moest overdag gaan werken. Het ziekelijke kind was dan alleen thuis. Kwam haar vader van zijn werk terug dan sprak ze: "o vader, wat ben ik toch blij dat u thuis is. Wat duurt de dag toch lang zonder u; u moest maar bij mij kunnen blijven."

Slootmaker haalde haar dan in vaderlijke liefde aan en overtuigde haar dan, dat dit niet kon omdat hij wat voor haar moest gaan verdienen. Gebeurde het al eens dat Slootmaker vanwege de regen zijn landarbeid niet kon verrichten en dan half op de dag thuiskwam, nu, dan was het feest voor de arme Pietje. En voor haar vader dan vanzelf ook, hoewel die vreugde met smart gemengd was. Menigmaal nam hij zich voor, om haar toch te zeggen wat er met haar gebeuren zou, maar voortdurend werd hij ervan teruggehouden. We zullen bemerken dat Gods tijd ook hier weer de beste tijd was.

Op zekere dag dat Slootmaker weer wegens de regen thuis was, viel zijn dochtertje hem om zijn hals en toen ze dit deed werd ze, naar haar vaders eigen woorden, zo stijf als een haring. Slootmaker dacht, dat ze dood aan zijn hals bleef hangen maar ze kwam weer bij en toen sprak ze: "Vader, nu moet je niet meer weggaan hoor!" Nee Pietje, antwoordde hij, ik zal nu voortaan bij je blijven hoor! Na verloop van een paar uur vroeg het meisje plotseling aan haar vader hoe deze nu over haar dacht. Zodoende gaf ze zelf de gelegenheid dat deze haar zijn hart kon verklaren. "Mijn lief kind, sprak Slootmaker, ik heb je nagegaan in je doen en laten en als ik nu zie, hoe je de laatste weken achteruit gegaan bent, dan zou ik zeggen, dat het naar menselijke berekening niet langer dan 8 of 9 weken meer kan duren en dan zijn we van elkaar gescheiden." Zou je dat werkelijk denken, Vader?" Ja kind, langer zeker niet," antwoordde Slootmaker.

Als u dat dan denkt, vader, zou u dan niet met mij willen bidden?"

Zeker kind, dat wil ik zeer graag doen," was het antwoord. Dan zal ie de deur op slot doen, vader, dat niemand ons kan hinderen," sprak Pietje.

Zo gezegd, zo gedaan. Dan gaan vader en dochter op hun knieën, de handen van de dochter in de handen van de vader. En zo mocht Slootmaker een open toegang vinden tot de troon van Gods genade. Zijn gebed ging gepaard met zoveel kracht van geloof dat het hem was als Jacob bij Pniël: "Ik laat U niet los, tenzij Gij mij zegent." En dezelfde God van Jacob zegende, als de vrucht op Zijn eigen werk, Willem Slootmaker. Het meisje is vanaf dat ogenblik worstelaar geworden met haar toestand voor de eeuwigheid en de Heere heeft wonderen gedaan. Voor haar sterven was het kind door Gods genade met medeweten van haarzelf verlost van schuld en straf en had ze een recht tot het eeuwige leven verkregen. Toen ze zover afgemat was, dat ze haar bed niet meer kon verlaten, werd dit een waar Bethel. Te begrijpen valt, dat zulke duigen in een dorp als Oud-Beijerland niet verborgen konden blijven. Des Heeren volk betrad de woning van Slootmaker en moest zich verwonderen over het werk Gods in zulk een jong schepsel. Enkele voorvallen tijdens haar ziekte zullen we nog vermelden.

De dokter kwam af en toe kijken en hij zag, dat ze kennelijk achteruit ging. Hij riep haar vader en fluisterde hem in het oor, dat het niet lang meer duren zou. Hoewel de arts fluisterend sprak, evenwel hoorde het meisje wat hij zei. "Dokter, sprak ze, dat hoeft u voor mij niet te verbergen. Dat zal dan de blijdsde dag wezen, die ik ooit op aarde heb gekend." Zo kind, zei de dokter, dat is gelukkig, maar heb je dan geen last, dat je je vader zo alleen moet achterlaten?" Nee dokter, vader zal ook wel gauw komen," klonk het antwoord. Bijzonder veel troost heeft Slootmaker voor zichzelf uit deze woorden mogen genieten.

Zijn dochtertje ging zienderogen achteruit. Soms leek het wel of ze dood was en dan ging haar vader wel eens voelen of ze nog warm was. Zo had ze weer eens geruime tijd als levenloos neergelegen, toen ze opeens riep: Vader, vader, kom eens gauw, moeder is óók in de hemel! Ja vader, zoeven heb ik haar zien wuiven met de palmtakken in haar hand." Grote ontroering maakte zich van Willem Slootmaker meester. Toen zijn vrouw stierf (de lezer zal het zich herinneren) had hij geen geloof dat ze naar de hemel was. Maar nu mocht hij geloven dat ook zijn vrouw daar was, waar geen droefenis meer zijn zal en waar geen inwoner meer zal zeggen: "Ik ben ziek." *Lof zij Gods goedertierenheid.* Dit was de danktoon van zijn hart.

Een bijzondere gebeurtenis wordt nog vermeld. Zoals we vertelden, had Slootmaker zijn kind in de Heere verloren. De volgende waarheid werd daarbij met kracht op zijn ziel gedrukt: "Gij zult grotere dingen zien dan deze." Maar hoe is een mens, hij maakte een verkeerde toepassing en dacht maar steeds dat het kind nog genezen zou. Maar het tegenovergestelde gebeurde. Het sterfuur zou spoedig aanbreeken en 's avonds was het huis vol met mensen, waaronder veel van Gods kinderen.

"Vader, sprak Pietje, nu staat de tafel vol met lekkernijen. Dat fruit moet je nu allemaal verdelen onder het volk, want ik heb het niet meer nodig." Het geschiedde zo zij het wenste. En nu, vader, sprak ze weer, moet je met elkaar zingen uit Psalm 116:

*"Ik zal met vreugd in 't Huis des Heeren gaan,
Om daar met lof, Uw grote Naam te danken.
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken
Elk hef' met mij de lof des Heeren aan."*

"Ik geloof, placht Slootmaker te zeggen later, dat de engelen meegezongen hebben." Daarop werd door één der aanwezigen met gebed geëindigd en dat geschiedde met zóveel liefde en bediening des Geestes dat het huis vervuld werd met iets van de Pinksterdag. In bewondering over Gods daden gingen allen huiswaarts. De zieke ging hierop een tijdlang doodstil liggen. Maar na verloop van enige uren ging ze overeind zitten en riep ze haar vader. Haar ogen stonden helder, haar stem was klaar en duidelijk. Slootmaker, gedachtig aan de woorden waarmee hem de Heere was voorgelopen: *Gij zult grotere dingen zien dan deze*, meende, dat God nog een wonder tot herstel aan zijn dochtertje doen zou. In die verwachting wendde hij zich tot haar. En het kind merkte het.

"Nee vader, zei ze, kom hier, opdat ik in uw arm ga liggen en sterven." Haar vader trad toe, legde haar tegen zijn borst en zo blies Pietje Slootmaker in de volle verzekerdheid des geloofs de laatste adem uit.

Toen zag Slootmaker dat hij de waarheid verkeerd had toegepast en dat ze betrekking had op het redden van de ziel van zijn laatste dochtertje. Al het volk bracht een offertje en Pietje is begraven geworden door Gods kinderen. De dag van de teraardebestelling was geen dag van droefheid, maar hij was er één van geheiligde blijdschap. Er werd tot eer van God gesproken, gebeden en gezongen. "De Heere heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd."

Toen alles voorbij was bleek, dat Slootmaker nog f 24.50 over had. Hij overlegde bij zichzelf: het is van het volk bij elkaar gebracht, ik ga het weer bij het volk terugbrengen. Hij deed f 20, onder de armsten van hen weg, dus behield f 4,50 voor eigen gebruik. Wat gebeurt er echter? Die f 4,50 legde hij op de tafel in een beursje. Hij ging even een boodschap doen, liet de deur open, kwam terug en zijn beursje was weg. In die tussentijd was er iemand binnengekomen en had het beursje meegenomen. Toen viel Willem Slootmaker in moedeloosheid neer bij de tafel en zei: Heere, dat

vind ik toch hard. Nu ben ik nog armer dan Job, want die had nog een mopperende vrouw over, maar ik heb totaal niets meer op aarde." Hij zweeg. Voor de tweede maal stond hij alleen op de wereld.

IV. IN DE KRACHT VAN HET LEVEN.

De ark van Noach had gezwefd boven op de wateren, vér boven de aarde. Maar de wateren begonnen weg te vloeien en de ark kwam weer op aarde terecht. De eerste druiven die er groeiden werden Noach tot zonde; hij dronk zich dronken want hij kende de kracht van de druiven niet.

Ook Slootmaker zou ondervinden dat de oude mens zich niet in een hoekje laat opsluiten. De werkingen van het vlees, die voor een tijd hadden moeten wijken voor de werkingen des Geestes kwamen te voorschijn. Dit werd ook opgemerkt door sommigen van zijn vrienden, die Slootmaker de raad gaven, om, zo het de Voorzienigheid mocht behagen, hem hierin een weg te wijzen, geen weduwnaar te blijven, maar opnieuw te trouwen. Zij achtten dit voor hem wel raadzaam. Slootmaker was het daarmee eens, maar één en ander was gauwer gezegd dan gedaan. Ongetwijfeld, wanneer hij opnieuw in het huwelijk zou kunnen treden, had hij weer op tijd zijn verzorging. Dit liet nu wel wat te wensen over, want wat is een man alléén? Anderzijds had Slootmaker geringe gedachten van zichzelf. Hij was immers maar landarbeider en het loon was niet hoog. Bij ondervinding wist hij wat het was, met een klein inkomen een huisgezin te moeten onderhouden. Maar tenslotte was hij nog maar 43 jaar, en menselijkerwijs gesproken op een leeftijd nog niet te oud voor een tweede huwelijk.

Zijn oog viel op een weduwe die ook een weg van armoede achter zich had en die jaren lang gesukkeld had met een zieke man. Hij nam de vrijmoedigheid om zijn gedachten aan die vrouw bekend te maken. En werkelijk, het bleek dat zij al de bezwaren voorbij kon zien en tot een huwelijk met Slootmaker bereid was. Willem onderhield dan ook gedurende enige tijd de vriendschap met genoemde weduwe, maar op een ogenblik meende hij echter, de voornemens die hij met haar had, te moeten verbreken. Toen hij dit de vrouw te kennen gaf, begon ze te huilen. Ze sprak: "Slootmaker, ik heb u aangezien voor een mens, die de Heere vreest. Ik meende derhalve, dat u dat aanzoek toch niet gedaan zou hebben, zonder daarover dringend te hebben nagedacht en des Heeren goedkeuring erover ontvangen te hebben. Zo heb ik deze zaak opgevat En nu wil je het verbreken. Bedenk, dat hier een arme wenende weduwe voor u zit en dat God het over u bezoeken zal."

Dit was een boodschap die Slootmaker niet meeviel. Nochtans kon hij geen overwicht krijgen om het jawoord te geven en de zaak bleef hangende. In die omstandigheden ontving hij bezoek van een vriend die de nacht bij Slootmaker overbleef. Deze man voorzag in zijn onderhoud door het vangen van mollen. Namen willen wij met opzet niet noemen. De bezoeker was een geoefend christen en de twee mannen spraken met elkaar over de weg en de handelingen die God met Zijn volk houdt. Voordat ze naar bed gingen knielden ze neer en dankten de Heere voor de genoten weldaden van de afgelopen dag en baden om weer bewaard te mogen worden in de nacht die aanstaande was. De oude mollenvangster herhaalde zijn bezoeken aan Slootmaker en als geoefend christen was hij het meestal die, vooral 's avonds, in gebed vooringing. Maar op een zekere avond sprak de oude vriend: "Willem, jij moet vanavond maar bidden." Doch Willems consciëntie was bevlakt: de zaak met de op sleeptouw gehouden weduwe zat er tussen. Ik zal, dacht Slootmaker, maar laagjes weg bidden,

dan zal mijn oude vriend het wel niet begrijpen. Dus gebruikte hij nederige woorden. Zijn vriend echter wist heel goed het verschil tussen woorden des gebeds en tussen de Geest des gebeds. Maar goed, de oude mollenvanger zei niets. Hij maakte op het bidden van Slootmaker geen bezwaar.

Zie zo, dacht deze, dat loopt goed af, dat valt mee: hij merkt het niet. Het zou echter blijken dat Slootmaker te vlug was met zijn oordeel. De daarop volgende dag was de mollenvanger als naar gewoonte weer bij zijn vriend aanwezig. Ze brachten met nog enkele andere bekenden de avond gezellig en stichtelijk door. De vrienden togen huiswaarts en Slootmaker bleef met zijn oude vriend samen achter. Ze maakten zich langzamerhand gereed om naar bed te gaan.

"Willem, sprak de oude man, je moet vanavond weer bidden." Nu, dacht Slootmaker, het bezwaar dat ik had, heeft mijn vriend niet bemerkt, dus ik hoef nu niet zo bevreesd te wezen. Dus met al de moed die iemand hebben kan om over zijn consciëntie heen te bidden, bracht Willem Slootmaker zijn smekingen naar voren totdat hij ten slotte "Amen" zei. Toen hij zijn ogen opende zag hij, dat de oude mollenvanger hem aankeek met een blik, die onmiddellijk tot in zijn ziel doordrong.

"Wat heb je gedaan, Willem?" was de vraag die hem gesteld werd. Veinzen of draaien ging niet en daar was Slootmaker ook de man niet naar. Openhartig en eerlijk legde hij zijn toestand voor zijn oude vriend bloot met al de schande die eraan verbonden was.

"Belijdt elkander uw misdaden" zegt Paulus en dat werd hier gevonden. De oude man maakte zijn vriend geen verwijt; ook ging hij er niet, zoals in onze dagen, de straten van Askelon mee op, o nee.

"Willem, sprak hij, we zullen onze knieën buigen voor de Heere Die alles weet en ik zal trachten om met je toestand bij God te komen. Hij mocht Zich nog laten verbidden en een zegen achterlaten." Zo werd gedaan. De oude grijze mollenvanger mocht de Heere aanlopen als een waterstroom en Hij liet Zich verbidden. Slootmaker kwam onder en op het gebed onder het oordeel Gods dat op zijn geweten lag vandaan. Vrede en blijdschap vervulde het hart van beide mannen. Laat zijn ze die nacht naar bed gegaan. Ze verheerlijkten God en zongen samen Ps. 32 vers 1: "Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven, enz. Ik had nooit geweten," sprak Slootmaker later, dat er zulke bidders waren en nog nimmer de kracht van het gebed met haar verhoring in zo'n mate ondervonden."

De vrucht bleef niet uit: zo onwillig als Slootmaker eerst geweest was, zo gewillig was hij nu geworden en binnen enkele weken was hij voor de tweede maal in zijn leven getrouwd en wel met Krijna Lopik. Dit huwelijk zou echter kinderloos blijven.

Vanzelfsprekend had Slootmaker daardoor meer gelegenheid om eens uit te gaan en zijn vrienden een bezoek te brengen, dan bij het eerste huwelijk. De tijd, die hij na zijn dagelijkse arbeid over had, besteedde hij in zijn tuin, een stuk grond van 200 roe. Ging hij er in zijn vrije tijd naar toe, dan kwam hij langs de woning van een van zijn vrienden, bij wie hij op tijd en gelegenheid een bezoek bracht. Deze vriend leefde met een getrouwde dochter in hetzelfde huis. Deze dochter werd gezegend in het schenken van een tweeling aan haar man. De kindertjes waren er echter zeer ellendig aan toe; zó zelfs, dat de hulp van een zuster van het Groene Kruis moest worden ingeroepen. Juist op een tijd, dat de zuster bezig was de baby's te helpen, bracht Slootmaker een bezoek aan zijn vriend, die de grootvader van deze kinderen was. Erbarmelijk jammerden de ziekelijke wezentjes en hun lot trof Slootmaker bijzonder in het hart.

"Zuster, sprak hij, zou u mij een genoegen willen doen?"

"Ja zeker," was het antwoord, als u maar zegt waarmee."

“Als u dan even op wilt houden om die kinderen te helpen en u met ons de gelegenheid waarnam om des Heeren aangezicht te zoeken voor die twee schepseltjes.” En zo geschiedde. Slootmaker mocht de ellende van deze kinderen, als zijnde een gevolg der zonde, de Heere voorleggen en hij mocht pleiten op Gods beloften en dat Jezus een vriend was van kinderen. Het behaagde de Heere, zijn smekingen te verhoren en het heeft de aandacht getrokken zowel van de zuster als van de ouders dat de kinderen vanaf dat moment zijn gaan groeien. Ze leven nu nog; deze tweelingen, zowel als de beide ouders. Vanzelfsprekend is het, dat geheel zo'n familie van Slootmaker is gaan houden.

Nog een bijzonder geval van gebedsverhoring delen wij mede. Wellicht niet tot genoegen van enkele lezers, althans niet voor hen die meer dan één God hebben. Maar die één Heere aanroepen zullen het zeker met genoegen vernemen. Slootmaker had ook burens. Een van hen, met wie hij op zeer goede voet leefde, had een varken. Dit was voor een werkman die arm is toch een heel bezit, te meer, als zo'n dier zodanig is ontwikkeld dat het binnen enkele weken uit zijn hok naar de kuip kan verhuizen. Maar het dier werd ziek: de gevreesde vlekziekte had het aangetast. De buurman kwam zijn nood klagen bij Slootmaker. Deze, met het lot van zijn buurman bewogen zijnde, vroeg aan zijn vrouw of ze nog karnemelk in huis had. De vrouw antwoordde bevestigend. Dan moet u eens wat karnemelksepap koken met flink stroop erin, sprak Slootmaker. Zo gezegd, zo gedaan. Toen de pap gereed was ging Slootmaker in het gebed en vroeg de Heere of Hij dit middel wilde zegenen. Daarop ging hij met de pap naar het varken, smeerde het kooksel om de bek van het doodzieke dier en zie... het varken begon te likken. De pap scheen hem te smaken en tenslotte at hij die met zo'n gulzigheid op, dat de pan ook nog mee naar binnen zou zijn gegaan, als ik hem niet had weggehaald, vertelde Willem Slootmaker ons later. De volgende dag liep het dier met een krul in zijn staart door het hok. Bemoeit de Heere zich ook met varkens, zal iemand misschien denken? Ja zeker, want de haren van ons hoofd zelfs, ze zijn allen geteld en geen mus valt ter aarde zonder de wil van de levende God.

*Zalig hij, die in dit leven,
acobs God ter hulpe heeft,
Hij, die door de nood gedreven
Zich tot Hem om troost begeeft.*

Ook was Slootmaker een gevreesde man voor huichelaars, die van buiten wel schoon schijnen maar die van binnen vol verrotting en doodsbeenderen zijn. Hij was ook beweldadigd met enig onderscheid om de geesten te onderkennen. Dat blijkt ook uit het volgende.

Hij kwam op zekere dag op een groot gezelschap. Het huis was vol met mensen. Het onderwerp waarover gehandeld werd liep over de vraag wat toch wel het zuiverste kenmerk van genade

31

was. Er was er één, die als keurmeester het woord voerde. Iedereen kreeg zijn beurt om te zeggen, wat hij ervan dacht en men begrijpt, dat de meningen nogal uit elkaar liepen. De keurmeester wist elke mening echter zo te verwerken dat hij de man was van kennis en ver boven allen uitkwam. Nu kwam ook de beurt aan Willem Slootmaker en hem werd gevraagd wat, naar zijn gedachten, toch wel het zuiverste kenmerk van genade was.

“Dat zal ik u zeggen,” was het antwoord. Dit houd ik voor het beste en zuiverste kenmerk van genade dat waar iemands schat is, daar zal ook zijn hart zijn en vertel ons nu eens, mijn vriend, vervolgde Slootmaker tot de keurmeester, die hem de vraag gesteld had, vertel u ons nu eens onder het oog van een alwetend God waar uw hart is.”

De man had op zo'n antwoord helemaal niet gerekend en dacht: zou die man mij niet vertrouwen of zou hij mij doorzien? In plaats van antwoord te geven werd hij zeer toornig, begon van zichzelf hoog op te geven maar aan Slootmaker bleef hij het antwoord op zijn vraag schuldig. In een boze houding verliet hij het gezelschap. “Man, riep Slootmaker hem na, indien je het oordeel van een mens niet kan verdragen, hoe zal je dan het oordeel Gods kunnen doorstaan?” Het was een consternatie en Slootmaker dacht, nu zal ik zeker het huis moeten verlaten omdat ik de oorzaak ben dat zo'n bijzondere man uit het midden boos is weggelopen. Maar dat viel anders. In plaats van dat hij de deur uit moest, nam een vrouw het woord en zei: “Man wat ben ik blij, dat u hier bent, want wat heb ik al vaak bezwaard onder die man zijn gezelschap moeten zitten. Het is een ware opluchting dat hij weg is en ik hoop dat we hem hier niet meer zien.” En zo is het ook gebeurd: de man is weggegaan en nooit meer teruggekomen. Later heeft hij zelf zijn boeltje in brand gestoken en zijn levenseinde is voor velen een raadsel geweest. Maar onder het bedoelde gezelschap kwam een andere geest, namelijk een geest van vrijheid en van liefde.

Een andere vermeldenswaardige ontmoeting was de volgende: Slootmaker, die wijd en zijd bekend was, had zijn vrienden en bekenden op verschillende plaatsen. Meermalen, zoveel zijn werkzaamheden dat toelieten bezocht hij die kennissen. Zo gebeurde het, dat hij bij één van hen, die in een naburige gemeente woonde, van Oud-Beijerland uit een bezoek bracht. Een dikke, zware man was bij zijn vriend in huis, toen Slootmaker binnentrad. Het gesprek liep over de verschillende kerken, die er ook in die dagen al waren. De dikke man (het was een leraar) deed alle kerken weg, behalve die van hem zelf. Slootmaker luisterde zwijgend toe, totdat de spreker ook zijn mening over deze zaak vroeg.

“Ik heb gemerkt, sprak Slootmaker, dat u al de kerken hebt weggedaan, behalve uw eigen kerk. Welnu, ik heb een andere mening van de kerk en die wil ik wel eens meedelen. Ik geloof in een heilige, algemene christelijke kerk en daar was Abel de eerste steen van die boven de grond kwam. De duivel zag hem en dacht: dat is de verlosser en die zal ik doden. En Kaïn, als instrument in de hand van de satan doodde Abel. Maar de duivel had verkeerd gerekend want Eva had nog meer zonen ter wereld te brengen. Van toen af is de kerk een vreemdelingen gezelschap geweest tot aan de tijd van Mozes, toen er een geïnstitueerde kerk kwam. Die kerk bestond uit kaf en koren, uit belijders en uit ware gelovigen. Nu bleek het dat de uitwendige kerk zich vastklemde aan de uitwendige formaliteiten en vormen. Daartegen ging de gelovige kerk protesteren en wat was toen het geval? Dat heeft Jezus Zelf gezegd toen Hij op aarde was: Hij verweet het de Joden dat zij altijd vervolgd hadden de profeten die tot hen gezonden waren en Hij verklaarde hen dat God het bloed van hun hoofd zou eisen, namelijk het bloed van Abel tot het bloed van de Profet Zacharia die zij gedood hadden tussen de Tempel en het altaar. Hieruit is te zien dominee, vervolgde Slootmaker, dat de belijdende kerk altijd de gelovige kerk heeft uitgeworpen. Dit kwam ook openbaar onder het nieuwe verbond. Toen de welstand des hemels op aarde

was ontstond er te midden van de kerk murmuring van de Grieken tegen de Hebreërs, omdat hun weduwen in de bediening verzuimd werden. Toen kozen ze zeven mannen. Een daarvan was Stefanus, een man vol des Heiligen Geestes. Zij konden niet wederstaan de wijsheid en de Geest, door welke hij sprak. En wat was het gevolg? Zij maakten mannen op die zeiden: Wij hebben hem horen spreken lasterlijke woorden tegen Mozes en God en zij beroerden het volk, met de Ouderlingen en de Schriftgeleerden. En hem aanvallende, grepen zij hem en leidden hem voor de Raad en u weet het gevolg: zij hebben hem gestenigd. Dat is nu altijd het werk geweest van de belijdende kerk. U leest slechts Handelingen 6 en 7."

De dominee keek of hij water zag branden.

"Ja, dominee, sprak Slootmaker, al heeft u nu een gebouw met 5000 mensen en daar zijn geen gelovigen onder, dan is dat geen kerk, maar een vereniging. Maar van de ware kerk daar is Christus het hoofd van; Hij is tevens het fundament en de gelovigen zijn de stenen, die door Gods Geest op dat fundament gelegd worden. En nu zal dit het voornaamste voor ons wezen dat we een levende steen zijn van die ware kerk. Zij is verstrooid over de lengte en breedte der aarde en men zal van Gods kinderen aantreffen in vele van de zichtbare kerken, in de ene meer, in de ander minder. De Heere kent degenen, die de Zijnen zijn. Dus moet u dominee, maar niet al te hoog van uw kerkje opgeven, want er is maar één kerk en al die openbaringen zijn maar kleuren. En nu zijn al Gods ware dienstknechten hieraan kenbaar dat zij bidden voor de welstand van die kerk, die ik u heb voorgesteld en voorts hieraan, dat zij de welstand van 's Heeren volk behartigen."

Slootmaker eindigde hiermee zijn verklaringen. De dominee was naar het scheen toch wel wat kwaad bloed afgetapt. Er konden dan buiten zijn kerk toch ook nog mensen zalig worden. Dat was te duidelijk uiteengezet. Maar gaat het niet veelal zo? Vele predikanten en vele lidmaten strijden om het hardst en een ieder loopt het meest voor zijn eigen huis. En zijn niet de gevolgen: haat, en vijandschap, twist en tweedracht? Dat is de vrucht van het „wij zijn de kerk". Mocht de tijd nog eens aanbreken, naar het bevel van het evangelie, één geloof, één doop, één God en Vader, Die daar is boven allen en in allen. De Heere zou het kunnen doen, maar dan konden daartoe wel eens wonderlijke en beproevende wegen gebruikt worden, namelijk om wat één moest zijn, één te maken en bij elkaar te brengen.

Maar keren we tot Slootmaker terug en tekenen we nog een voorval aan waaruit blijkt, dat hij geen mensenbeheger was. We zullen trachten, het voorgevallene zo duidelijk mogelijk weer te geven. Zoals de gewoonte steeds was werd in zekere herfst de dankstond voor het gewas gehouden. De bewuste dag was aangebroken en Slootmaker voelde lust en genegenheid om naar de kerk te gaan. Hij begaf zich al zeer vroeg op pad om voor de dienst nog wat bij de predikant en bij de kerkenraad te vertoeven. Nog nimmer echter was hij in zijn eigen ogen zo klein, zo dor en zo leeg, in één woord, zo ellendig gesteld geweest als toen hij zich voor die kerkgang opmaakte. In het gezelschap van de dominee en de kerkenraad gekomen zijnde, trof hij in het huis van de ouderling nog meer van het volk aan. Slootmaker zocht een plaatsje op, waar hij naar zijn berekening onopgemerkt kon blijven. Onder de aanwezigen was een man, die van de plaats gekomen was, waar de predikant gestaan had, vóórdat hij naar de huidige gemeente gekomen was. De dominee onderzocht of de gemeente nogal tevreden met haar nieuwe leraar was en of zij hem nogal gemakkelijk kon missen. De overgekome ne gaf zijn afkeuring over de nieuwe leraar te kennen en dat die afkeuring gegrond was, bleek wel hieruit (volgens zijn verklaring) dat hij, om nog eens aangenaam te kerken, helemaal naar hier gekomen was. En dat was een hele reis!

De dominee luisterde met genoegen. Dat zijn collega in zijn schaduw niet staan kon, beviel hem blijkbaar. "Zo, zo, sprak hij, dus ze missen mij daar. Ja dat dacht ik wel." Slootmaker bemerkte wel dat die overgekomen vreemdeling niet weinig bezig was, de leraar te behagen en hij merkte ook heel goed op, dat deze daar wel mee ingenomen was. Hoewel hij zich uit kracht van de gemelde gesteldheid voorgenomen had, om niets te zeggen, bij het aanhoren van bovengenoemd gesprek ontbrandde er een vuur in zijn binnenste.

"Mijn waarde vriend, sprak Slootmaker, wat moet, naar uw gedachte, een dominee dan wel hebben?"

De man keek voor zich uit; er werd op antwoord gewacht, maar er kwam er geen.

"Weet u er dan geen woord op te zeggen?" vroeg Slootmaker. Nee, geen woord kwam over de lippen van de ander. De dominee nam het woord. "Weet u het dan, mijn vriend, wat een dominee moet hebben," klonk de vraag aan Slootmaker. Ik geloof wel, dat ik dat weet," antwoordde deze. "Nu, zeg het dan maar", sprak de predikant opnieuw.

"Een dominee moet hebben vaste goederen en een hoop los geld," was het antwoord.

"Ja, sprak de dominee, nu weten we nog niets. Kunt u dat niet nader verklaren?"

Jawel, zei Slootmaker, vaste goederen zijn deze: *Niemand neme deze eer op zich, dan diegene, die er van God toe geroepen wordt, gelijkewijs Aaron*. Christus is ook niet uit Zichzelf gekomen maar is gezonden van de Vader. Zie, dat noem ik vaste goederen.

En los geld is dit: Een mond als Apollos, die wijs was in de Schriften. Als u dit alles nu hebt, dominee, dan hoeft u niet als de slaggers te gaan vragen, wat de mensen nodig hebben, nee, dan heeft u maar uit te geven en dan wordt het van de daken verkondigd, wat in de binnenkamer geschiedt."

Slootmaker zweeg. De dominee vroeg, zo terloops en stilletjes, waar die man vandaan kwam. Uit Oud-Beijerland," was het antwoord, dat ligt ten opzichte van de gemeente, waar we nu zijn, oostwaarts."

"O ja, sprak de dominee, daar komen de wijzen vandaan."

"Ja, antwoordde Slootmaker, maar kunt u me niet zeggen, dominee waarin hun wijsheid wel bestond?"

Vertel jij het maar, mijn vriend, klonk het antwoord."

"Hierin dominee, sprak Slootmaker, zij aanbaden wel het Kindeke, maar niet de ouders."

"Dat is zo, zei de predikant, maar zij verachten toch de ouders niet."

"Dan waren ze ook niet wijs geweest," verklaarde Slootmaker.

De tijd om naar de kerk te gaan was aangebroken. De predikant was zeer terneergedrukt want er waren vele spaken uit zijn wiel gebroken. Hij kwam op de preekstoel en beleed voor God en de mensen zijn onbekwaamheid. Maar ook Slootmaker ging mee zuchten voor de predikant en werkelijk de wolken scheurden. De Heere gaf Zijn zegen onder en bij het Woord. "Ik leerde van mijzelf," sprak Slootmaker later. En ook de dominee had wat geleerd: *zijt niet hooggevoelende maar vrees, want hoogmoed gaat voor de val en hoogheid des geestes vóór verbreking*, volgens Salomo's woord.

V. BIJ HET KLIMMEN DER JAREN.

Willem Slootmaker had de leeftijd van ongeveer zestig jaren bereikt. De dagelijks wederkerende landarbeid, waaraan hij zijn levenskrachten had gegeven, begon hem langzamerhand zwaarder te vallen. In zijn tweede huwelijk was het hem tot dusverre voorspoedig gegaan: hij kon het met zijn vrouw goed vinden. En hoewel de inkomsten niet groot waren geweest, ze hadden er samen goed van kunnen leven tot op heden. Wat zou ik het een voorrecht achten, had Slootmaker in zichzelf meermalen gedacht, wanneer ik, nu ik wat ouder ga worden, mijn eigen werk eens had. Maar hoe zou dit ooit kunnen? Hij was een onbemiddeld man en aangezien overal geld voor nodig is, zou die hoop en dat verlangen wellicht nooit vervuld worden. En toch is zijn wens vervuld geworden. De meesten van Slootmakers vrienden waren even arm als hij, maar toch had hij ook enige vrienden uit de bezittende klasse. Nu kwam er op zekere keer land te huur, dat van een vriend in bouwland was omgezet. Toen dat land verhuurd werd was één van Slootmakers bemiddelde vrienden heengegaan en had buiten Willems weten om ongeveer 1000 roeden van dat land gehuurd, met het doel, Slootmaker daar zijn brood op te laten verdienen. De welwillende man deelde aan Slootmaker zijn plannen mee. Hij was, zo deze zaak doorging, dan zijn eigen baas en kon, zo hij dat wilde 's avonds v/at eerder naar huis gaan en zo nodig ook 's morgens wat later komen. Slootmaker aanvaardde blijmoedig dit aanbod. Hij maakte echter aan zijn vriend bekend, dat aan deze zaak voor hem een bezwaar was verbonden. Dat land, sprak hij, moet omgespit, beplant, bezaaid en vanzelf ook schoongehouden worden en dat hoop ik dan ook te doen. Maar als ik er nu een week in gewerkt heb, dan moet ik 's zaterdags toch geld hebben om van te leven." Daar wist zijn vriend wel raad op. Wanneer het zaterdag geworden was, moest Slootmaker bij hem een weekgeld komen halen en dan zou ook zijn kameraad er z'n deel van krijgen. De administratie zou tevens door hem worden bijgehouden en wanneer dan het jaar om is, sprak de man tot Slootmaker, komt u bij me en dan rekenen we met elkaar af. Zo gezegd, zo gedaan. Slootmaker had een nieuwe wereld gevonden en nu hij voor zichzelf werkte, viel de arbeid hem veel lichter. Hij was alleen op zijn akkertje, dus vrij in zijn doen en laten. Een vol jaar had hij zo gewerkt en nu moest er gerekend worden. Er bleek evenwel, dat een tekort van 500 gulden geboekt moest worden. Dat was een teleurstelling maar nochtans verloor Slootmaker de moed niet. Met nieuwe ijver begon hij de arbeid het tweede jaar opnieuw en werkte zó voorspoedig, dat hij de verloren 500 gulden aanverdiende. Op die wijze stond hij weer op gelijke voet en zijn vriend stelde hem vóór, het land nu maar geheel aan zichzelf te houden. Je komt dan zaterdags gewoon om je geld, sprak de ander en we rekenen aan het eind van 't jaar af. "Verdien je dan wat extra's dan is dat helemaal voor jou." Slootmaker aanvaardde dit aanbod en zo is het vervolgens verlopen. Toen hij niet meer kon gaan werken omdat zijn vrouw blind werd, had hij 1500 gulden vrij geld met dat land oververdiend. Voor het zover gekomen was, had hij echter ook tijden van grote geldschaarste gekend en dat vooral wanneer de zomervruchten hun waarde aan geld nog niet geleverd hadden.

Op zekere morgen, toen Slootmaker naar zijn land zou gaan om te werken, voelde hij zich ziek. „Ik ben te ziek om te gaan werken Krijna, sprak hij, en ik geloof dat ik versleten raak."

„Zo, was het antwoord, dat kan dan wat worden. Je hebt nooit ergens wat van willen hebben, dus nu zullen de mensen ook zeggen: Gaat heen en wordt warm."

„Ja, zei Slootmaker, maar de Heere leeft ook nog, vrouw."

„Ja, dat wel," antwoordde zijn echtgenote. Wij vermelden nu dit voorval om aan te duiden de bijzondere voorzienigheid des Heeren en de goedheid van de Allerhoogste over Zijn kinderen."

Na bovengenoemd gesprek ging Slootmaker de deur uit en naar de akker. Hij zou 's middags niet terugkomen om te eten, maar eerst 's avonds terug wezen. De vrouw des huizes was dus alleen thuis achtergebleven. In de loop van de morgen werd er op de deur geklopt. Krijna deed open en een vreemdeling stond voor haar. "Wat blijft u, mijnheer?" vroeg ze.

"Ben ik hier bij Willem Slootmaker?" was de vraag. Ja, mijnheer, hier woont Slootmaker, zei Krijna, en ik ben zijn vrouw."

"Mag ik dan even binnenkomen vrouw Slootmaker?" sprak de vreemde man.

O jawel mijnheer," klonk het antwoord, „maar wie bent u, als ik vragen mag?"

"Mijn naam zeg ik u liever niet," was het antwoord, „maar ik wilde eens vragen, vrouw Slootmaker, gelooft u dat uw man de Heere vreest?"

"Ja mijnheer, dat geloof ik stellig" verklaarde Krijna. Zó, vervolgde de vreemdeling."

"En waar leven jullie nu samen zo van," informeerde hij belangstellend.

De vrouw deelde hem het een en ander dienaangaande mee. De vreemde heer haalde daarop zijn portefeuille uit zijn zak, nam een bankbiljet van 40 gulden en legde dat voor de vrouw van Willem Slootmaker op de tafel. Het mens kon haar ogen niet geloven: veertig gulden! Die had ze haar leven lang nog niet in bezit gehad! Het is nog niet helemaal genoeg, vervolgde de onbekende heer, hier heeft u nog 25 gulden. Daar moet uw man nu maar mee doen wat hij wil. Wanneer hij soms nog arme broeders of zusters heeft in de genade dan geeft hij die ook maar, zoveel als de liefde hem toelaat. En hier heeft u zelf, vrouw Slootmaker, nog 10 gulden voor uw eigen gebruik."

De vrouw wist niet of het werkelijkheid was of dat zij droomde. Toen ze wat bekomen was zei ze: "Wie bent u toch mijnheer, en hoe is uw naam?"

Och vrouw, klonk het antwoord, mijn naam staat in Psalm 119:

"Ik ben een vriend, ik ben een metgezel

Van allen die Uw Naam ootmoedig vrezen."

"Doet uw man van zo een de groeten en mocht hij in het gebed aan de poort des hemels komen, laat hij dan gedenken aan de vreemdeling."

Na hartelijk gegroet en afscheid genomen te hebben, vertrok hij en ze hebben hem nooit meer gezien, nog minder zijn naam geweten.

Krijna was wonderlijk gesteld. Ze wenste dat het maar avond was en dat haar man thuiskwam. Ze begon al vroeg buiten de deur te kijken of Slootmaker nog niet aan kwam, en eindelijk daar ziet ze hem komen. Willem zag haar aan de deur staan, en toen ze haar hand opstak begreep hij, dat er iets aan de hand was.

Toen hij binnen kwam begon Krijna te huilen. Slootmaker vroeg wat er aan scheelde. Zijn vrouw kon niet antwoorden maar ze trok de tafella open en daar lag het geld: 75 gulden! Willem Slootmaker kon zijn ogen niet geloven en nieuwsgierig vroeg hij naar de herkomst van al dat geld. Zo goed en zo kwaad als ze kon, begon zijn vrouw de lotgevallen van de dag bekend te maken. Beiden geloofden toen, dat ze hierin de vrucht smaken mochten van hun vertrouwen, dat ze die morgen vroeg, voordat Willem van huis ging, de Heere waardig gekeurd hadden, toen zij het samen erover eens geweest waren, dat God óók nog leefde. Ze hebben die avond niet kunnen eten; ze waren overstelpt van blijdschap vanwege de goede hand Gods over hen en zongen: Psalm 116:

Wat zal ik, met Gods gunsten overlaan,

Die trouwe Heer, voor Zijn gena vergelden.

Een zeer bijzonder voorval ligt verklaard in het navolgende, hetwelk de lezer met grote aandachtigheid gelieve te lezen. Slootmaker had een lichamelijk gebrek, hij was gebroken. Op zeker ogenblik ging de breuk uit en de dokter moest eraan te pas komen.

Deze adviseerde: direct opereren en dat niet in het ziekenhuis, nee, de dokters ter plaatse zouden dat zelf doen. Slootmaker bewilligde daarin maar hij wenste vooraf het aangezicht des Heeren daarover te zoeken. Het werd hem natuurlijk toegestaan en als antwoord op zijn gebed kwam de Heere hem voor met de woorden uit de berijmde 91ste Psalm:

*“’t Gevaar zal Ik u doen ontvliên,
Uw levensdagen rekken.”*

Slootmaker wendde zich daarop tot de geneesheer en zei: “Testament behoef ik niet te maken, dokter, dat is gemaakt en dat ligt in de hemel.”

“Dat is gelukkig voor u, Slootmaker,” was het antwoord. Hij mocht nog even afscheid nemen van zijn vrouw en toen moest hij op de tafel en hebben de dokters hem geholpen. “Er was geen dood aanwezig,” zei hij later, en het is een leeftijd van 80 jaar waardig om er naar te staan, één uur gemakkelijk te kunnen sterven.”

De kracht van zijn verheven gesteldheid bleef hem na de operatie enige tijd bij. Toen hij zover gebeterd was dat hij weer op straat kon lopen, ontmoette hij daar de armste vrouw uit Oud-Beijerland. Hij deelde haar zijn ervaringen op zeer levendige wijze mee en deed er deze uitdrukking bij: “o vrouw, staat er naar, bij God te vragen dat Hij u verwaardige om één uur gemakkelijk te kunnen sterven.”

Hij bedoelde daarmee dat zij zich zou haasten om vrede met God te zoeken, anders kan een mens niet gemakkelijk sterven. Twee dagen later was bedoelde vrouw dood.

Niet lang daarna ontmoette Slootmaker de rijkste vrouw van Oud-Beijerland en ook haar vertelde hij zijn jongste ervaringen op dezelfde wijze en gaf hij haar dezelfde raad. Twee dagen daarna was ook die vrouw in de eeuwigheid. Toen dit had plaats gehad, verklaarde Slootmaker later, was de kracht er uit en heb ik hetzelfde aan niemand meer verteld.

Nog meer bijzondere zaken zouden we kunnen neerschrijven, maar we geloven dat we thans de voornaamste wel hebben meegedeeld. De aandachtige lezer zal opmerken dat er van alles in voorkomt. Bemoeienissen voor de tijd, geestelijk leven, bijzondere gebedsverhoringen, opmerkingen, leringen enz.

Nu gaan we over om met enkele woorden de dood van zijn tweede vrouw te vermelden. Slootmaker was ondertussen 83 jaar oud geworden; Krijna was er 82. De vrouw werd ziek en deze ongesteldheid zou de toeleidende oorzaak worden voor haar dood. Slechts enkele dagen zou dit ziekbed duren.

“Willem, sprak Krijna, zullen we afscheid nemen van elkaar?” Zo na is het nog niet, geloof ik, Krijna,” sprak haar man.

“Dat zal je tegenvallen,” was haar antwoord. Slootmaker dacht dat het maar kleingeestigheid van zijn vrouw was, maar hij trad toch nader bij toen zij hem bij zich riep. Zijn vrouw, die de laatste jaren geheel blind was, sprak hem aan en zei: “Willem, wat zou ik je nog graag eens een keer willen zien, maar het mag niet zo zijn.” Ze kuste hem de hand.

“Willem, hernam ze, ik word zeer beangstigd.” Zo vrouw, antwoordde Slootmaker, waar ben je bang voor, voor de dood of voor de gevolgen na de dood?”

“Voor beiden, man,” sprak ze. Zo Krijna, dan is er most overheen gegooid,” zei hij. Hiermee bedoelde Slootmaker, dat Krijna ook wel eens dingen had meegedeeld waarin ze gewaagde van haar hoop voor de eeuwigheid. Enige ogenblikken zwegen ze beiden. Toen sprak z'n vrouw: “Willem, wat wordt het donker .....” En dit waren haar laatste woorden. Even daarna stierf ze.

God Zelf is Rechter. Sela", sprak Slootmaker. Hij schreef God niets ongerijmds toe en mocht berusten in 's Heeren doen. Voor de derde maal stond hij alleen op de wereld. Krijna was in alle eenvoud ter aarde besteld en ter ruste gelegd in het graf totdat de laatste bazuin zal blazen. Dan zullen de gordijnen der eeuwigheid worden opengeschoven en wat we hier niet hebben kunnen begrijpen zal dan worden opgeklaard.

VI. EEN GROTE ZAAK.

We zijn nu gekomen tot de laatste levensjaren van Willem Slootmaker, die voor zijn zieleleven de beste zijn geweest. Hij stond, nu 83 jaren oud zijnde, zonder vrouw en zonder kinderen op de wereld, maar hij mocht zich gelijk David sterken in de Heere zijn God. Veel droefenis, tegenspoed en rouw had hij in zijn leven ontmoet, maar de Heere had hem zijn kruis helpen dragen. Toch zou Slootmaker nog een weg moeten gaan die voor vlees en bloed niet mee viel, maar waarbij hij tot volle rust en geloofsverzekerdheid is gekomen voor zijn ziel.

De lezer zal zich herinneren, dat de oude christen uit de Haarlemmermeer Slootmaker gezegd had, dat hij veel gereedschap in die geestelijke tempel gezien had en dat onze vriend een stokoude man zou wezen, voor dat hij dat allemaal terug had gegeven. Wonderlijk zijn Gods wegen. Paulus werd bekeerd in drie dagen, de moordenaar aan het kruis werd in enkele ogenblikken de volle zaligheid deelachtig.

Maar Willem Slootmaker heeft er wel 60 jaar over gedaan eer dat hij wist, het eigendom van Christus te zijn. Hoe is het mogelijk, zou iemand zeggen, dat een mens als hij, die al zulke dingen zoals we hier beschreven vinden, beleefd heeft, zichzelf nog onbekeerd moet leren achten. Dat zal een raadsel blijven voor al het verstand van de wereld. Niemand zal durven stellen dat Slootmaker, wanneer hij gestorven was, zoals we hem nu hebben leren kermen, niet naar de hemel zou gegaan zijn. Maar zie eens naar David. Hij had een leeuw en een beer gedood, een reus overwonnen door het geloof. Hij was gezalfd met de oliehoorn en toch, hij was het die van alle kanten benauwd en van de vijand besprongen, de woorden gebruikte. Ik zal één der dagen nog in de handen van Saul omkomen." Wij zullen de gang van zaken, zo zuiver als uit Slootmakers eigen mond vernomen, u meedelen.

Willem Slootmaker kreeg om te zien in zijn weg en toen ..... begonnen de fundamenten voor hem te waggelen. Nu ben ik 83 jaar oud geworden, overpeinsde hij, 'k heb altijd onder het volk verkeerd, 'k ben altijd voor een Christen doorgegaan en zou het nu nog voor eeuwig mis wezen, mijn ziel?

Hij durfde zijn toestand aan niemand te openbaren, omdat hij voor zichzelf bevond, dat hij ver boven zijn stand geleefd had. En om dat nu te bekennen, dat kon zijn hoogmoed niet gedogen. Misschien zijn er wel lezers, die aan dezelfde kwaal lijden, want van nature zijn we door de zonde allemaal zo geworden. Slootmaker trachtte met al wat hij had zichzelf staande te houden, maar de Heere liet hem zien dat het allemaal eigenliefde was, wat hij beoogde. Aan sommigen van zijn intiemste vrienden liet hij er wel eens wat van uit dat hij achterdocht kreeg over zijn staat. Uit de aard der liefde wilden deze hem opwekken.

"Ja, zei hij dan, ik ben niet ongerust dat de Heere in de war is, maar ik ben in de war en wie weet door welke geest ik bewerkt ben." Het heeft hem slapeloze nachten bezorgd. Drie en tachtig jaren oud te zijn, geen tijd meer over te hebben en dan zich bedrogen te achten voor de eeuwigheid, deze gedachten vielen voor hem niet mee. Degenen, die daar bij bevinding iets van kennen, zullen dat goed begrijpen. Doordat

naar het hem voorkwam, eigenliefde in alles de drijfveer was, kon hij niet meer lezen, of bidden of andere plichten waarnemen of het kwam hem te veroordelen. Ging hij in die toestand naar bed, dan bad hij niet, maar dankte de Heere, dat hij nog niet in de hel was. Dat was, zo noemde hij het later persoonlijk, de knikker, die op meet stond. Dat God op weg was om hem van de eerste Adam af te snijden en hem in de tweede Adam in te enten, daar kon hij niets van zien. Op een avond dat hij dacht, zijn eigen dood niet te zullen sterven vanwege de angsten der hel, kwam de Heere en liet hem zien, dat alle schepselen van Hem, de levende God waren afgevallen. Niet uit medelijden, maar met een satanische haat tegenover God. "Wanneer hier het grootste monster dat na de schepping geleefd heeft, mij gezien had," zei later Slootmaker zoals ik daarbij mij zelf kreeg te zien, dan liep dat nog bij mij vandaan." Daarbij liet de Heere Zijn deugden van gerechtigheid en heiligheid op hem aankomen. Hij had een rechtvaardig en een heilig God boven hem met glinsterende deugden, een beschuldigend geweten in hem, een veroordelende wet en daarbij: de aanklager der broeders: de duivel.

"Doch nu werd in mijn ziel ingestort een brandende liefde tot God en Zijn deugden en toen, zei hij later, kon ik mijn hoofd op het blok leggen. Ik mocht de Heere vrij verklaren in mijn gemoed, al was het dat Hij mij voor eeuwig van voor Zijn aanschijn verwierp." Maar nu was de tijd voor de Heere Jezus Christus in Zijn bediening als Borg en Middelaar aangebroken. "Ik zal Mij aan haar openbaren." En dat gebeurde. Daar kwam die zoete Borg voor het oog des geloofs met al Zijn Middelaarsheerlijkheid en pleitte voor deze rampzalige zondaar. "Vader Ik wil niet dat deze in het verderf nederdale, Ik heb verzoening gevonden."

Daar werd de vrede, de volle vrede Slootmaker geschonken. De Rechter sprak hem vrij, voldaan in het offer van Zijn Zoon. De Heilige Geest verzegelde al die weldaden aan zijn ziel en al de vijanden, al de schuld, met al de vloeken van de wet, benevens de duivel moesten veldvluchtend wijken. En het eerste wat Slootmaker zeggen kon was: "Nu bent U toch, o Heere, voor eeuwig mijn lieve Vader."

De lezer zal begrijpen dat deze zaak zijn vruchten heeft afgeworpen. Toen zijn vrienden hem kwamen bezoeken, waren zijn eerste woorden: "Mijn vrienden laten we nooit meer over ons zelf spreken maar altijd van de Koning." Wanneer hij een Christen ontmoette, die hem vroeg, hoe gaat het, Slootmaker, dan was het antwoord: "o best, mijn vriend." Ja, dat is een hele mond vol voor een Christen in deze wereld van ellende, die daarbij met een driehoofdige vijand te doen heeft. Maar dat mocht Slootmaker vrij en blijmoedig getuigen en met David kon hij zeggen: "Hoor, allen die God vreest en ik zal u vertellen wat de Heere aan mijn ziel gedaan heeft."

Die hem de laatste jaren van zijn leven gekend hebben, die hebben aan Slootmaker in vervulling zien gaan het woord der schrift: "In de grijze ouderdom zullen zij nog vruchten dragen. Zij zullen vet en groen zijn om te verkondigen dat de Heere recht is. Hij is mijn Rotssteen en in Hem is geen onrecht."

VII. AAN DE LEVENSAVOND EN HET EINDE.

Gedurende de laatste periode van zijn leven (wij rekenen dit vanaf zijn 83ste tot zijn 97ste jaar) was hij bewelddigd met een gezond lichaam. De twee laatste jaren leed hij zeer aan reumatiek en was soms zeer doof. Maar zijn verstand is helder gebleven tot enkele maanden voor zijn dood. Toen kwamen er wel haperingen. Velen van Gods volk hebben hem gekend en hij had de algemene achting van degenen, die aan de kwaal van hun hart zijn bekend gemaakt en ook van vele anderen. De lezer zal

begrijpen dat Slootmaker ook zijn gebreken had maar daarover zullen we in liefde zwijgen. De Heere heeft er over gezwezen in het zoen en kruisoffer van Zijn Eniggeborene. Hij heeft hem bekleed met de klederen des heils en hem de mantel der gerechtigheid aangedaan. Vele mensen kennen de zonden van Gods volk en die der bijbelheiligen maar voornamer is het, de God van Jacob te kennen en de bevinding van David uit Psalm 51 en 32.

Nog zeer kort zullen we het levenseinde van Willem Slootmaker beschrijven. Een lang ziekbed heeft hij niet gehad. Vermelden we echter eerst, dat hij de gezegende leeftijd van 97 jaren bereikt had. Ofschoon lichamelijk gezond zijnde, was hij op die leeftijd vanzelfsprekend een totaal versleten en uitgeleefd man geworden. Langzamerhand voelde hij zijn krachten wijken en zijn einde naderen, waarnaar hij bij tijden en ogenblikken zeer verlangde.

Het was in mei van het jaar 1938. Woensdag de 4e is Slootmaker voor de laatste maal in zijn leven naar de kerk geweest en wel onder het gehoor van zijn vriend en broeder, de bejaarde dominee J. R. van Oordt. De dag daarop trad er een grote verandering op in zijn algemene lichamelijke toestand. Zijn krachten namen zienderogen af en een en ander kondigde het naderend levenseinde aan. Vrijdags en zaterdags ging het tamelijk goed en zat hij nog op zijn stoeltje bij de tafel. Zondagsmorgens echter achtten zijn verzorgende vrienden het geraten om de dokter te halen.

"Hij staat mij niet aan; u moest hem maar op bed leggen" was zijn verklaring. Onder het ontkleden sprak één van zijn vrienden: "Je zult er nu, geloof ik, spoedig wezen, daar waarheen je de laatste tijd zo verlangd hebt, Slootmaker." Want hij begeerde de laatste maanden zeer om ontbonden en met Christus te wezen. De oude man verstond wat zijn vriend hem zei en hij begon, al was het gebrekkig, te zingen uit Psalm 81 zijn lievelingslied:

*"Zingt nu blij te moe,
't Machtig Opperwezen
Enen lofzang toe", enz.*

Hij stampte daarbij met zijn voet een weinig op de maat. Toen legde men hem op bed.

's Zondagsavonds van 7 tot 9 uur was hij zeer onrustig, maar ging toen tot maandagmorgen 6 uur stil liggen. Toen kwam het einde; één der aanwezige vrienden wilde nog afscheid van de stervende nemen, maar deze gaf geen antwoord meer.

Op maandag de 9e mei 1938 's morgens om kwart over zes was Willem Slootmaker ingegaan in de rust die er overblijft voor het volk van God. *Ze zullen rusten op hun slaapsteden die in hun oprechtheid hebben gewandeld.*

Onder zijn vrienden liet hij een lege plaats achter. Op donderdag de 12de mei werd het stoffelijk overschot onder grote belangstelling ter aarde besteld. Behalve de familie waren aanwezig de vrienden die van heinde en ver gekomen waren. Omdat het huisje van de oude man natuurlijk te klein was om al de aanwezigen te kunnen bergen, stelde een goede buurman vrijwillig een grote schuur af. Daarin werd de droeve plechtigheid gehouden.

De predikant van de Nederlands Hervormde gemeente, eveneens uitgenodigd om mee de laatste eer aan de overledene te bewijzen, schetste het leven van de afgestorvene en beschreef het voorrecht van Gods kinderen. Alles is in vrede en stichtelijk verlopen. Op het graf werd door de predikant en vervolgens door enige vrienden nog het woord gevoerd. Het overige van de dag werd genoeglijk doorgebracht en iedereen ging 's avonds huiswaarts, zeer onder de indruk van hetgeen wat die dag was doorleefd.

Zo was er een bidder minder op aarde en een lover meer in de hemel. Ziet naar de vrome en let op de oprechte want het einde van die man zal vrede zijn. De Heere stelle deze onvolmaakte arbeid kon het zijn nog tot zegen voor velen. Dat zij zo.

Op de rouwkaart staat Slotmakers naam gespeld als 'Slotemaker'. Als adres wordt vermeld Baan 121.7 De familie schreef: 'Zijn verlangen om ontbonden te wezen en met Christus te zijn is heden vervuld.'

De predikant van de Nederlandse Hervormde Gemeente, ds. W. Rijnsburger, schetste het leven van Slotmaker en beschreef het voorrecht van Gods kinderen.

Brief van ds. G.A. Pott

Ook ds. G.A. Pott, die de Hervormde Gemeente van Oud-Beijerland gediend had van 1917-1924, kreeg een rouwkaart. Hij was niet in de gelegenheid de begrafenis bij te wonen. Daarom schreef hij een brief.

Rotterdam, 10 mei 1938

Geachte familie Slotemaker,

Met ontroering las ik het bericht van het overlijden van mijn ouden vriend Slotemaker. Toen ik hem, mede op zijn verzoek, nog eens bezocht enkele maanden geleden, kon ik eigenlijk niet vermoeden dat het voor de laatste maal zou zijn hier beneden, ofschoon hijzelf het wel als een afscheid beschouwde, omdat hij meende dat zijn einde niet ver meer was. En hij heeft gelijk gehad. Nooit zal ik vergeten hoe aangrijpend eenvoudig en hartelijk zijn gebed toen was, zo kinderlijk gelovig en zo priesterlijk in de voorbede voor ons en ons werk. Zó had ik hem nog nooit gehoord en dit afscheid zal ik niet vergeten, want ik weet dat hij ons ook niet vergat in zijn gebed, daar de band, gelegd tijdens ons verblijf te Oud-Beijerland niet verbroken werd, omdat het een band was van eenheid des Geestes door den Heiligen Geest. Waar zijn leven Christus was, kon het sterven hem slechts gewin brengen. Hij is aanschouwer nu van de heerlijkheid die geen oog ooit zag, maar die zijn oude ogen ook deed glanzen van vreugd als hij sprak van de heerlijkheid die was weggelegd, ook voor hem, als voor den grootsten der zondaren aan wien God genade bewezen had (zoals hij het zelf eens zeide). Zo moge in het sterfhuis en aan zijn graf Gods barmhartigheid en genade alleen geprezen worden, dan zal het zijn in den geest van Slotemaker. Ik dank God dat ik ook dezen man op mijn weg heb mogen ontmoeten met wien ik onvergetelijke gesprekken gehad heb, voor mijn leven van grote betekenis. Als ik bij de begrafenis had kunnen aanwezig zijn, zou ik in bovengenoemden geest gaarne enkele woorden gesproken hebben. Wellicht wilt u de familie en vrienden die hem de laatste eer bewijzen zullen, van mijn medeleven in dit schrijven op de hoogte brengen. Wij verliezen veel in hem, maar Willem Slotemaker won er alles bij nu zijn wens is vervuld om altijd bij den Heere te zijn.

Zo treuren wij niet aan zijn graf, maar danken God. Inmiddels verblijve met vriendel. groeten en heilbede, uw dn.

Ds. G.A. Pott.

J. Donkersloot, 1892-1958 een vriend van Willem Slotmaker, beschreef zijn leven.

Zie B. Hoogwerff over *Willem Slootmaker en zijn vrienden*. Uitgave 2014

Leendert Hoek

In het boekje dat Donkersloot over Slootmaker schreef lezen we over een van zijn vrienden, die wordt aangeduid als '*de oude mollenvanger*'. Met deze oude mollenvanger, die een geoefend christen was, wordt Leendert Hoek bedoeld.

Leendert Hoek (1819-1898) was een zoon van Bastiaan Hoek en Annigje Kant. Hij werd geboren te Nieuw-Beijerland op 8 april 1819. De familie Hoek woonde aan de Zuidzijde, een buurtschap op Nieuw-Beijerlands grondgebied, maar wel een eind van het dorp Nieuw-Beijerland verwijderd. In de vijftiger jaren woonde Leendert, die lang ongehuwd gebleven is, ook enige tijd met zijn moeder in Zuid-Beijerland.

Leendert sloot zich op veertigjarige leeftijd aan bij de Christelijke Afgescheiden Gemeente te Zuid-Beijerland. Hij deed daar op 15 maart 1860 belijdenis. Deze gemeente werd toen gediend door ds. A. 't Hart. Diezelfde dag deden meerdere personen die aan de Zuidzijde woonden belijdenis, van wie dus als woonplaats Nieuw-Beijerland wordt vermeld. Ongetwijfeld waren het vrienden en bekenden van Hoek, ze woondeu vrijwel allemaal heel dicht bij elkaar: Cornelis in 't Veld en Aaltje de Regt, Gerrit Dekker en Bastiaan van der Hoeven.

Op 15 maart 1860 kwam uit Oud-Beijerland, Reinier van den Heuvel, die zich enkele jaren later aansloot bij de gemeente van ds. Ledeboer in Nieuw-Beijerland. En een Cornelis Huisman, van wie geen woonplaats wordt vermeld.

Enkele maanden later, op 31 mei 1860, deed een zus van Leendert, Hendrikje (geboren 1817), belijdenis. Zij woonde ook aan de Zuidzijde, was gehuwd met Willem van Dijk en overleed al in 1866.

De kerkelijke binding liet te wensen over. Soms bleef men thuis of woonde men een gezelschap bij. Tijdens de kerkenraadsvergadering van 17 december 1863 werd gesproken over het feit dat L. Hoek op de vorige rustdag in het gebed was voorgegaan 'op een Vergadering aan de Zuidzij'. Hoek werd 'gesenzureerd'. Het lid J. Hoogink, die bij de kerkenraad bezwaar had gemaakt tegen het voorgaan van Hoek, kreeg echter ook een reprimande. 'Het oordeel der vergadering is, dat het litmaat J. Hooging hier van zelv oorzaak is, Dewijl hij op dien dag des Heeren vriende was bezoeken en dus de openbare godsdienst en ook deze vergadering had verlaten.'

De kerkenraad zag het met betrekking tot Hoek positief in. 'Doch oordeelt dat zonder bijzondere tusschen komende omstandigheid, den Broeder L. hoek, zich van het openbaar voorgaan voor tegenwoordig zal onhouden, maar wenscht dat hij zijne zonde met een diep leedwezen moogt betreuren, en besluit hem den 28e dezer op de kerkeraad te siteren.'

Leendert Hoek trad op latere leeftijd nog in het huwelijk. Zijn oude moeder was hem in 1866 ontvallen. Op 20 mei 1869, hij was toen 50 jaar, trouwde hij te Oud-Beijerland met een weduwe, Teuna Kooijman.

De echtgenote van Hoek, overleed te Oud-Beijerland op 17 februari 1884.

Hoek kwam regelmatig in Mijnsheerenland bij vrouw Stougie, een dochter van zijn vrouw uit haar eerste huwelijk. Hij werd dan vaak vergezeld door zijn vriend Willem Slootmaker. Tijdens een gezelschap bij vrouw Stougie hoorden ze een meisje van ongeveer achttien jaar spreken over wat de Heere haar had doen ondervinden. Het was niet zo lang na het overlijden van Slootmakers dochtertje. Slootmaker was zo blij met wat hij hoorde, dat hij van zijn stoel opstond en God groot maakte. 't Is alsof ik m'n dochtertje weer terug gekregen heb', zei hij. Hij verzocht om te zingen:

*Zij komen aan, door Godd'lijk licht geleid,
Om 't nakroost, dat den HEER' wordt toebereid,
Te melden 't heil van Zijn gerechtigheid
En grote daden.*

Tegen het meisje, **Bastiaantje van Wijk**, zei hij: 'Kind, nou heb jij hier in mijn hart een plaatsje gekregen en dat raak je nooit meer kwijt!'

Bastiaantje leefde in grote armoede. Haar ouders waren overleden en zij moest zorgdragen voor drie broertjes. Haar broertje Arie kreeg toen hij 17 jaar was de zogenaamde vliegende tering, een ziekte waaraan hij op 2,5 juni 1885 overleed. De situatie was tijdens zijn ziekte heel zorgelijk. Er was gebrek aan de dagelijkse levensbehoeften. In die omstandigheden kwamen Slootmaker en Leen Hoek eens op bezoek. Terwijl ze in gesprek waren met Saantje voelde Hoek "dat er een raaf aankwam. Er werd voor de deur een mand neergezet met heel veel levensmiddelen.

Op 9 juni 1898 verloor Slootmaker zijn vriend Leen Hoek door de onverbidelijke dood. Die dag mocht Hoek op 79-jarige leeftijd de pelgrimsstaf neerleggen.

Hoek was geen eenling in zijn familie als het gaat om het genadeleven. Ook zijn zus Adriana, geboren te NieuwBeijerland in 1821, was een godvrezende vrouw. Ook Adriana sloot zich aan bij de Christelijke Afscheiden Gemeente te Zuid-Beijerland, op 10 april 1864 deed ze daar belijdenis. Sinds 1845 was ze gehuwd met Cornelis Buitendijk. Na verhuizing naar Klaaswaal ging Adriana met attestatie over naar de Afscheiden Gemeente te Westmaas.

Adriana overleed te Klaaswaal op 5 december 1907, 86 jaar oud. Haar dochter, vrouw Schaap te Klaaswaal, was ook een bekende onder Gods volk. Een foto van Annigje Schaap-Buitendijk (1849-1930) kreeg een plaatsje in het fotoalbum van Jilles Schelling te Klaaswaal. Schelling voorzag iedere foto in zijn album van een bijschrift, vaak in dichtvorm. Onder de foto van vrouw Schaap schreef hij:

*Dit is een schaap van eeuwigheid,
En in de tijd vrouw Schaap genoemd.
Haar moeder was een zus van haar,
Beiden leven eeuwig bij elkaar.*

Vrouw Schaap overleed te Klaaswaal op 30 december 1930. In de overlijdensadvertentie schreven haar kinderen: 'Haar leven was Christus, haar sterven gewin.'

Familie Schipper

Klaas Schipper (1833-1935)

Eén van de vrienden aan wie Slootmaker zich zeer verbonden wist, was Klaas Schipper. Schipper werd vanwege zijn postuur in de volksmond altijd aangeduid als 'Klaasje' Schipper. Wat hun karakters betreft waren Willem en Klaasje totaal verschillend. Schipper was heel zachtmoedig, kalm en rustig. Slootmaker was nogal driftig en opvliegend van aard. Tijdens de gezelschappen kwamen die verschillende karaktertrekken soms duidelijk naar voren.

Op een keer moest Schipper eindigen met gebed. Dat ging die avond nogal stuntelig, het wilde niet vlotten. De kort aangebonden Slootmaker kon er niet meer tegen en zei: 'Klaasje, hou maar op met je gerammel!'

'Doe 'k het niet goed, Slot?' zei Schipper.

'Nee', antwoordde Slootmaker kortaf.

'Laten we dan maar een versje zingen', zei Klaas. 'Psalm 22 vers 12:

*Wie mij veracht', God wou mij niet verachten,
Noch oor noch oog,
Van mijn verdrukking wenden;
Maar heeft verhoord, wanneer ik uit d' ellenden
Riep naar omhoog.*

Een andere keer moest Schipper weer eindigen. Het duurde nogal lang voordat hij begon. 'Wat doe je toch, Klaasje?' zei Willem. 'Waarom wacht je nou zo lang?' Ik neig het oor, daar 'k op Gods inspraak wacht', was het antwoord.

Klaas Schipper werd te Oud-Beijerland geboren op 20 november 1833. Zijn ouders waren Arie Schipper en Christina van der Wildt.

Klaas was nog jong toen de Heere hem stilzette. Op dertienjarige leeftijd werd hij in zijn hart gegrepen tijdens een onweersbui. Schipper heeft gedurende zijn lange leven veel onderwijs mogen ontvangen op de leerschool van de Heilige Geest. Er is een moment in zijn leven gekomen, dat de Heere met hem afhandelde. Toen hij dacht om te komen, trad de Middelaar echter tussenbeide en sprak de Vader hem vrij van schuld en straf. Toen mocht hij weten dat zijn zonden geworpen waren in een zee van eeuwige vergetelheid.

Vanzelfsprekend ging Schipper zijn vrienden meedelen wat de Heere aan zijn ziel gedaan had. Eén van Gods kinderen aan de Stougjesdijk wist het al. De Heere had het aan deze persoon bekendgemaakt.

In 1870 werd Schipper belijdend lid van de Nederlandse Hervormde Kerk. Op 8 april van dat jaar deed hij belijdenis voor de kerkenraad bij ds. J. J. Ruijs, in aanwezigheid van de ouderlingen Vlasblom en Schipper.

Een groot graf

Klaas Schipper trad op 24 oktober 1878 te Oud-Beijerland in het huwelijk met Heiltje Blom, een dochter van Jacob Blom en Elisabeth de Groot. Heiltje was in Oud-Beijerland geboren op 26 september 1845.

Het jaar 1885 was een jaar dat diepe sporen trok in Oud-Beijerland en ook binnen de familie. Heiltjes vader, Jacob Blom, was kapitein van stoomboot 'Oude Maas II', die vanaf Oud-Beijerland op Rotterdam en Dordrecht voer. Op 20 januari 1885 maakte Blom de ramp mee die de 'Oude Maas II' trof. Acht inwoners van Oud-Beijerland verdronken.

Een van de personen die bij deze ramp verdronken, was een ouderling van de Nederlandse Hervormde Kerk, Jan van der Schoor. Van der Schoor was op dat moment het oudste kerkenraadslid. Tijdens de kerkenraadsvergadering van 30 januari 1885 werd zijn onverwachte overlijden door de voorzitter gememoreerd. 'Daarna gedenkt hij met een kort woord het smartelijk verlies dat den Kerkeraad en den Gemeente getroffen heeft door den dood van den oudsten broeder ouderling J. v.d. Schoor die den 20 jan. bij het onheil, den stoomboot Oude Maas II overkomen op reis naar Rotterdam, is verdronken.'

Oom Jan Blom

Een broer van Heiltjes vader, Jan Blom (1813-1896) was ambtsdrager in de Bakkeriaanse gemeente te Oud-Beijerland. Op 29 april 1874 woonde hij als diaken samen met ouderling M. Goudswaard voor de eerste maal de algemene vergadering

bij die gehouden werd in Nieuw-Beijerland. Later was Blom ouderling in de gemeente. In 1886 of 1887 vond er een scheuring plaats, omdat ouderling Goudswaard de Heilige Doop wilde laten bedienen door ds. D. Wijting uit Goes, een predikant die een vrije gemeente diende. Blom kon zich daar niet mee verenigen, hij wilde wachten 'totdat de Heere de weg opende om een leraar van God te krijgen voor dat werk'.

Op het gezelschap was ook eens een keuterboertje aanwezig, die er stil bij zat. Toen het eten opgediend werd, zei hij geen trek te hebben en sloeg het af. De vrouw des huizes gaf hem echter een kop koffie en een beschuit. Na de maaltijd zei ds. Bakker: 'Vriend daar in dat hoekje, u hebt ook wat gebruikt, doet u eens een gebedje.' De man schrok en antwoordde: 'Nee dominee, dat kan ik niet, dat heb ik nooit gedaan.' 'Wat? Hebt u nooit gebeden?' vroeg ds. Bakker. 'Nee dominee, dat kan ik niet.' 'Maar man toch,' vervolgde ds. Bakker, 'als je dan 's avonds naar bed gaat en 's morgens opstaat, buigt u dan uw knieën nooit?' 'Ja, dat wel.' 'Nu, bidt u dan niet?' 'Nee, dominee.' 'Maar wat doet u dan?' 'O dominee, dan schooi ik maar zo'n beetje.' Toen schoot het gemoed van de predikant vol. 'Vriend, schooi dan voor ons ook maar eens.'

De Ledeboeriaanse/Bakkeriaanse gemeente kwam aanvankelijk samen in een schuur op de sloopstimmerwerf van J. J. van Steenbergen,²² daarna in een kaaspakhuis aan de Havendam, dat voor dat doel was afgestaan door Daniela Schipper-van Driel, weduwe van Willem Jillis Schipper. In de volksmond werd daarom gesproken over de 'Daatjeskerk'. Later werd een schuur in de Kerkstraat de plaats van samenkomst. In 1937 onderging het interieur en het exterieur van de schuur een grondige restauratie. Hier kerkte de Nederlands Gereformeerde Gemeente tot de opheffing in 1997.

Klaas Schipper behoorde tot 1890 tot de Nederlandse Hervormde Kerk. Op 16 december 1878 stond hij op de groslijst voor 'binnen-ouderling' (ouderling voor het dorp). Enkele dagen later (20 december) kwam hij ook voor op de groslijst voor ouderling en hij werd gekozen

In 1881 stond hij op de groslijst voor ouderling als voor diaken. In januari 1890 bedankte Schipper echter als lid van de Nederlandse Hervormde Gemeente.

Hij werd 'op verzoek geschrapt'. Dit gebeurde tegelijk met Lijbert den Boer en Jannigje Both. In de notulen staat hierover slechts vermeld: 'Verder werd nog aan den kerkeraad medegedeeld dat enkele personen schriftelijk verzocht hadden van het lidmatenboek geschrapt te worden en wie deze personen waren.' Namen werden in de notulen niet vermeld, maar wel in het lidmatenboek. Schipper heeft zich daarna waarschijnlijk niet bij een ander kerkverband aangesloten, zijn vrouw en kinderen bleven Hervormd.

Klaas Schipper dreef een klompenwinkel (het zogenaamde 'klompenkeldertje') aan de Oost-Voorstraat (vlakbij de Ooststraat) en had ook een tuinderijtje.

Later verhuisde hij naar de Kerkstraat, nummer 100. Daar overleed op 27 september 1928 plotseling zijn vrouw, Heiltje Blom, op 83-jarige leeftijd. Van haar wordt getuigd dat ze ook de Heere vreesde. Ze was 'een stille in den lande'. Bij de gezelschappen die in de woning van Schipper gehouden werden zat ze er altijd stilletjes bij.

Onder aan het bordje dat op haar graf geplaatst werd, liet Schipper de woorden uit Job 3 vers 17 aanbrengen: '... Daar rusten de vermoelden van kracht.'

Na het overlijden van zijn vrouw werd Schipper verzorgd door zijn ongehuwde dochter Jacoba.

Klaas Schipper heeft gewerkt tot zijn 96e jaar. De laatste jaren hielp hij zijn zoon Jacob, die tuinder was. Zelf had hij ook nog een tuin in de Croonenburgh.

Zijn geestelijke ligging was gemoedelijk. De mensen zeiden tegen elkaar zeiden: 'Bij Klaasje is het allemaal maar zo lief. In zijn gebed voelden ze dat de tollenaarsgestalte ontbrak. Ze hoopten dat het weer eens anders worden mocht. Dat is ook gebeurd. Terwijl Klaas in zijn tuintje liep, zwiepte er op een keer een takje in zijn oog. Op dat moment ontviel hem een heel lelijk woord. Toen kromp hij ineen van smart. De Heere gebruikte dit voorval om hem opnieuw in de vernedering voor Zijn aangezicht te brengen. Ook Klaasje Schipper bleef een arme zondaar. En dat gaf diepe smart.

Het lievelingsboek van Klaas Schipper was Opera Omnia, Dat is: Alle Theologische Wercken van William Cowper. Schipper bezat de uitgave uit 1656. In dat boek zat hij dikwijls te lezen. 'Een paar regeltjes lezen en dan overdenken,' zei hij altijd.

Een vriendin van zijn kleinzoon was ernstig ziek. Ze had al eerder keelontsteking gehad, maar nog nooit zo erg als toen. Toen de ziekte op zijn hevigst was, kwam de dokter, die heel ongerust was, zelfs drie keer op een dag. De kleinzoon van Schipper wist zich geen raad. Hij hoopte dat jaar te gaan trouwen. De situatie was echter heel ernstig. Zijn meisje had het heel benauwd. Praten kon ze niet. Met grote ogen keek ze hem aan. In die omstandigheden ging hij naar zijn opa. Opa informeerde naar de zieke. Zijn kleinzoon vertelde hoe ernstig zij er aan toe was en dat de dokter het somber inzag. 'Er is er Eén, Die haar beter kan maken, Klaas. Dat weet je toch wel hè?' zei opa tegen zijn kleinzoon die ook Klaas heette. 'Zullen we eens bidden?'

Klaas knielde neer en legde zijn handen in die van zijn opa, die op zijn stoel bij het raam zat. Opa mocht alles voor de Heere neerleggen. Het was een gebed, waarvan gevoeld werd dat het verder ging dan het plafond van het huisje aan de Kerkstraat. Ten slotte zei hij: 'Klaas, ga nu maar bij je meisje kijken en doe haar de groeten.' Toen hij bij het huis van zijn aanstaande schoonouders aan de Oostdijk aankwam, stond zijn schoonvader in de deur een sigaar te roken. Klaas begreep er niets van. Hoe kan hij dat nou doen, terwijl zijn dochter zo ernstig ziek is, dacht hij. Zijn schoonvader lachte vriendelijk. 'Ga maar gauw kijken, je meisje wordt beter.' Klaas kon het bijna niet geloven. Maar toen hij bij haar kwam, lachte ze hem toe en ... ze praatte. Ze vertelde dat haar keel plotseling vanzelf was doorgebroken. Nu was de benauwdheid weg. Ze voelde zich wel moe, maar niet ziek meer. Klaas informeerde hoe lang het geleden was dat haar keel doorbrak. Tot hun grote verwondering en blijdschap bleek dit gebeurd te zijn onder het gebed van opa. Toen hebben ze samen de Heere gedankt

Ook was hij een eerste liefhebber van visschen. Hoewel hij zich thans weinig meer op straat begeeft, is hij toch nog belangstellend naar wat er om hem heen gebeurt. Niettegenstaande zijn hoogen leeftijd heeft hij nog vele vrienden die van tijd tot tijd bij hem aanlopen, één van die vrienden is de bijna 93-jarige Willem Slotmaker, die hem trouw bezoekt.'

Bij de bijzondere gelegenheid van zijn 100e verjaardag bleef zijn vriend Jilles Schelling uit Klaaswaal niet achter om zijn felicitaties over te brengen. Opnieuw gaf hij in dichtvorm blijk van belangstelling.

Wel Schipper, wat is 't wonderbaar

Dat u thans bent honderd jaar.

Wat is den Heere u hier toch goed

Zo veel langer te dragen als Hij velen doet.

*En dan bovenal Zijn gunst u bewezen
 Om in uw leven den Heere te vrezen.
 En dat zelfs meen ik van kindsbeen af
 Door vallen en opstaan tot u loo jaar was.
 Wat zijn er veel vrinden u voorgegaan
 van uw geboorte af die niet meer bestaan.
 Nog een klein stapje bij den Heere bekend,
 Dan bent u aan 't einde voor 't zalige end.
 Zo feliciteer ik u met uw loo ste jaar,
 Ook uw kind'ren, hun vader zo lang gespaard,
 Die wens ik van harte op 't eind van hun baan
 Voorbereid te zijn op de eeuwigheid aan.
 Hierbij doe ik u en de uwen mijn groet
 En wens op dees dag den Heere u bezoekt,
 Dat beter is als alle wensen van d' aard,
 Want dat van God is blijft eeuwig bewaard.*

Bij een bezoek op het kerkhof deed hem de dood geen vrees aan, maar mocht hij over dood en graf heenzien. Toen ontstonden er vier dichtregels:

*Door Jezus is deez' plaats bereid
 Voor hem die hier begraven leidt
 Door 's Heeren Geest hier toebereid
 Om op te staan in heerlijkheid.*

Tegen zijn dochter Koba zei hij dat die regels op zijn graf geplaatst moesten worden. Op 14 januari 1935 kwam hetlevenseinde van Klaas Schipper op de leeftijd van honderd één jaar. Zijn lichaam is ter aarde besteld op de plaats waar hij enige jaren daarvoor gestaan had. Op zijn graf werd een bord geplaatst met de vier genoemde regels. Na het overlijden van zijn dochter Koba is dit bord weggehaald en is er een nieuwe steen geplaatst met daarop de naam van Jacoba en haar geboortedatum en haar overlijdensdatum.

Arie Schipper (1867-1958)

In de familie van Klaas Schipper zijn er meerderen geweest die door genade de Heere mochten vrezen. Zijn neef Arie Schipper (1867-1958) was ook geen onbekende onder Gods kinderen in Oud-Beijerland. Met velen van hen had hij nauwe omgang. Arie Schipper was een zoon van Korstiaan Schipper, een jongere broer van de vader van Klaas Schipper. Vanwege het leeftijdsverschil spraken Arie Schipper en zijn gezinsleden over 'ome Klaas', als het over Klaas Schipper ging.

Schipper woonde aan de Oostdijk, waar hij een groentenzaak had. Als handelaar in groenten en fruit wist hij ook van uitredingen in het tijdelijke leven. Bovenal wist hij hoe de Heere hem 'uit de dolerende kerk' had geleid.

Schipper was gehuwd met Pietertje Rookje Terdu, die hem in 1930 ontviel.

Arie Schipper liep eens op de dijk, toen een groepje mannen (dat zich altijd verzamelde ter hoogte van de kop van de vliet) stond te praten over de evolutietheorie. Een van de mannen stond te spotten met de schepping en beweerde dat de mensen van de apen afstammen. Schipper ving dit juist op, terwijl hij het groepje passeerde. Onmiddellijk sprak hij de man aan. 'Joh, ik was van de week in het circus in Breda. Daar kwam ik je opa tegen.' Beledigd hield de spotter zijn mond.

In zijn ouderdom was het steeds zijn gebed of hij zijn verstand mocht behouden. Tegen Eva van Leenen zei hij eens: 'Ik bid dagelijks of de Heere mij bij m'n redelijke zintuigen wil bewaren.' Dat is ook gebeurd tot op het laatste ogenblik van zijn leven toe. Schipper overleed nog vrij plotseling op een maandag, vroeg in de morgen. Eva had gehoord dat het niet goed ging. Ze ging er snel naar toe en kwam onderweg Aagje den Otter-Meinster tegen. Aagje informeerde waar ze naar toe ging. Eva vertelde dat ze op weg was naar Arie Schipper, van wie ze had vernomen dat hij ging sterven. Aagje besloot daarop met haar mee te gaan. Ze troffen Schipper op bed aan, hij was echter nog goed bij kennis. 'Hoe gaat het, Schipper?' vroeg Eva. 'Zus', antwoordde hij, 'de dood waart om me heen, maar het is geen koning der verschrikking.'

Hij pakte hun hand vast en omklemde die als teken van afscheid.

Arie Schipper overleed te Oud-Beijerland op 4 augustus 1958 op bijna 91 jarige leeftijd.

In de rouwadvertentie wordt verwezen naar Psalm 66 vers 6 en 10 berijmd.

In het leven van zijn zoon **Bas Schipper (1910-1983)** heeft de Heere Zich ook niet onbetuigd gelaten. Hij werd krachtdadig stilgezet, terwijl hij aan het klaverjassen was met zijn vrienden. Toen veranderde zijn leven radicaal. Bas Schipper, die de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland te Oud-Beijerland als ouderling gediend heeft, zei wel eens met tranen in de ogen: 'Weet je, dat er één vergissing in de Bijbel staat? Paulus zegt van zichzelf dat hij de voornaamste der zondaren is. Maar dat is een vergissing hoor. Die voornaamste der zondaren, dat ben ik.' Dan stroomden de tranen over zijn wangen.

Familie Van de Wetering

Bij Slootmaker kwamen verschillende telgen uit het geslacht Van de Wetering. De neefs **Cornelis van de Wetering** (1881-1961) en Klaas van de Wetering (1891-1967) waren regelmatig in het huisje van Slootmaker te vinden. Kees van de Wetering was erg rustig en kwam altijd vrijwel onopgemerkt binnen. Slootmaker zei wel eens: 'Kees van de Wetering is net een krekeltje achter 't behang!'

Van de Wetering bracht eens een jonge bezoeker mee. Deze jongeman was op weg naar de Gereformeerde Kerk, waar een film gedraaid zou worden over het zendingswerk. Onderweg kwam hij echter Kees van de Wetering tegen, die aan hem vroeg: 'Waar ga jij naar toe?' De jongeman vertelde waar hij de avond hoopte door te brengen, waarop Van de Wetering zei: 'Zou je niet met mij meegaan, jongen, ik ga naar Sloot.' De jongen zag van zijn voornemen af en besloot mee te gaan naar Slootmaker. Het werd een onvergetelijke avond. Er hing bij Slootmaker geen behang aan de muren en er was geen vloerbedekking of iets dergelijks op de grond, hij woonde gewoon op de klei, die inmiddels in de loop der jaren keihard was geworden. Gevoeld werd echter wat er wel was: de vreze Gods was in het huisje aanwezig. Slootmaker zorgde zelf voor koffie en zei: dan zullen we eerste een zegen vragen. Dat maakte diepe indruk.

Gered uit de Oude Maas

Cornelis van de Wetering had een bewogen jeugd achter zich. Op maandag 4 november 1893 voer de twaalfjarige Cornelis met zijn vader, zijn zeventienjarige broer Joost en twee collega-griendwerkers van zijn vader, Jan van Leenen en Arie Stolk, in een klein roeibootje over de Oude Maas. Ze zouden naar het Smallegors aan de noordzijde van de Beerenplaat varen om daar hun werk te gaan verrichten. Het was

ongeveer zes uur 's morgens. Vader Arie van de Wetering zat aan het roer, Jan van Leenen, Arie Stolk en broer Joost aan de riemen. Aanvankelijk bleven ze aan de Oud-Beijerlandse kant varen. Ongeveer ter hoogte van de plaats waar de gasfabriek gestaan heeft, wilden ze oversteken. Plotseling kwam echter de stoomboot de 'Oude Maas' uit het donker tevoorschijn. De boot kwam zoals gewoonlijk vanaf Heinenoord, zou in Oud-Beijerland aanleggen, om vervolgens naar Rotterdam te varen. De 'Oude Maas' ramde het roeibootje aan de zijkant. Het bootje kantelde en de vijf inzittenden kwamen in het water terecht, midden in de stroom. Joost van de Wetering kon zich vastgrijpen aan het houtwerk van een rad. Cornelis wist zich drijvend te houden met een plankje dat binnen zijn bereik kwam. De beide jongens werden gered. Hun vader en zijn twee collega's kwamen om. Arie van de Wetering was 42 jaar, Jan van Leenen 29 jaar en Arie Stolk 30 jaar. Groot was de verslagenheid in Oud-Beijerland, in het bijzonder in de getroffen gezinnen. De weduwe van Arie van de Wetering bleef met zeven kinderen achter.

Neef **Klaas van de Wetering**, een zoon van Aart van de Wetering en Maria van der Jagt, was in Oud-Beijerland bekend vanwege zijn houtzagerij/houtfabriek. Hij maakte ook grafkisten.

Slootmaker zei wel eens tegen hem: 'Klaas, nu niet meer verbeteren hoor.' Hij wist dat Klaas in het werkhuis verkeerde en alles in het werk stelde om zich bij God aangenaam te maken. Dat werd echter een totale mislukking. Slootmaker heeft echter niet meer meegemaakt dat Klaas tot ruimte kwam. Van hem wordt getuigd dat dat gebeurde toen hij rond de zeventig was. Slootmaker was toen al jaren afgelost.

Klaas van de Wetering (1812-1892)

De neefs Van de Wetering die bij Slootmaker kwamen, waren kleinzoons van Klaas van de Wetering (1812-1892), van wie een geschrift bewaard bleef over zijn levensweg tot en met het jaar 1848: Eenige korte trekken uit het leven van K. van de Wetering Wz. Hij beschrijft daarin op rijm hoe de Heere hem te sterk werd.

Op school leerde hij Bijbelteksten, de Wet des Heeren, de Catechismus, de Geloofsbelijdenis,

maar 'k wist met al mijn lessen niet dat ik dood was en verloren.

Hij ging de wereld in, ging op in de zonden van de jeugd en kreeg veel vrienden. Hij rende voort, 'als een paard dat geen gebit of toom heen.'

Het beste moment om tot berouw te komen leek hem als hij ooit nog eens zou trouwen. Toen hij eenmaal getrouwd was, leefde hij wel wat meer ingetogen, 'maar ik behield mijn boze hart, zodat ik hierin al weer was bedrogen.' Vanaf april 1843 werd hij echter steeds meer verontrust door gedachten aan dood en eeuwigheid.

*Ik was gezond en fris,
maar o, die eeuwigheid,
met zo een lijst van zonden,
dat kon ik maar niet kwijt.*

Hij werd gedaagd voor Gods gericht en dacht zeker te moeten sterven.

*'t Is zeker: ik zal moeten sterven,
ik heb God al zo lang gehoond
met Zijn geboden te verachten,
en word naar Gods recht beloond.*

Omdat hij tegen beter weten in gezondigd had, vreesde hij dat er voor hem geen doen meer aan was. Hij kreeg met Gods Wet te doen en ging nauwgezet leven. De zondag ging hij stipt onderhouden en hij ging veel lezen in Gods Woord. Ondanks al zijn ijver, raakte hij zijn vrees niet kwijt. Integendeel. Hij kreeg het steeds benauwder. Toch wist hij nog niet wat het was om de dood te schrijven op al zijn eigen werken. En dat was nodig om het leven te vinden in een Ander, 'al was het dat het streed met eigenliefde.' De woorden Want Ik zeg u: Tenzij uw gerechtigheid overvloediger zij dan der schriftgeleerden en der farizeeën, dat gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan deden kracht in zijn ziel. Enz.

De schrijver van dit gedicht, Klaas van de Wetering, werd geboren te Westmaas op 28 augustus 1812. Zijn ouders waren Wouter van de Wetering en Angenietje Boeren. Klaas trouwde te Goidschalxoord op 5 oktober 1838 met Neeltje Keizerwaard. Zij was in 1806 geboren te NieuwBeijerland en ontviel hem op 27 februari 1849. Uit dit huwelijk werden zeven kinderen geboren, waarvan zes levenloos. Neeltje Keizerwaard overleed bij de geboorte van haar laatste levenloze kind.

Op 14 december 1849 hertrouwde Klaas van de Wetering. Zijn tweede echtgenote was Catharina van Leenen. Catharina was in 1830 geboren te Oud-Beijerland. Uit dit huwelijk werden negentien kinderen geboren. Het vijfde kind, Maria (geboren te Heinenoord 22 mei 1855) stierf op 17 mei 1857 te Heinenoord, nog geen twee jaar oud. Van de Wetering schreef daarover: 'Dit is ons eerste kind dat wij hebben opgeofferd naar den vloek door den Rechter van hemel en aarde in het paradijs uitgesproken: Ten dage als u daarvan eet, zo zal u sterven. Hoewel de Heere God den mens geschapen heeft om te leven, maar nu door de zonden het leven heeft verloren, en nu geboren wordt om te sterven, hetzij jong of oud.'

Ook daarna stierven diverse kinderen jong. Aangrijpend wat Van de Wetering aantekende in 1866. Op 3 juni 1866 werd een tweeling geboren, Neeltje en Hendriksje.

'Beiden overleden 4 junij 1866 te Oud Beierland. Beiden in een kisje ter aarde besteld 6 junij 1866.' In 1860 was het gezin naar Oud-Beijerland verhuisd. Ze behoorden tot de Nederlandse Hervormde kerk,

Klaas van de Wetering dichtte kort na zijn tweede huwelijk zo treffend dat hij hoopte 'eenmaal met onze kinderen saam, gereinigd door Christus' bloed, de weg hemelwaarts' te mogen gaan.

De Heere heeft betoond in Zijn nageslacht te willen werken. Heel duidelijk is dat ook openbaar gekomen op het sterfbed van zijn kleinzoon **Jacob van de Wetering** (1901-1933). Jacob, van beroep boekhouder, was een zoon van Aart van de Wetering (1860-1949) en Maria van der Jagt (1861-1916).

Zijn sterven is heel ruim geweest en heeft veel indruk gemaakt binnen de familie, maar ook in de Boterhof, waar het gezin Van de Wetering woonde.

Jacob woonde nog in het ouderlijk huis samen met zijn vader en zijn zus Rika (Hendriksje). Een ernstige ziekte sloopte zijn lichaam. Door genade was hij bereid om te sterven. Op het laatst verlangde hij heen te mogen gaan. Zijn zus Rika vertelde later, dat hij zei: Wat wacht de Heere nou lang hè.'

Jacob is zingend heengegaan op zaterdagmiddag 23 februari 1933. Een van de verzen die hij zong was Psalm 40 vers 4:

*Brandofferen, noch offer voor de schuld,
Voldeden aan Uw eis, noch eer;
Toen zeid' Ik: Zie, Ik kom, o HEER!*

*De rol des boeks is met Mijn naam vervuld.
Mijn ziel, U opgedragen,
Wil U alleen behagen;
Mijn liefd' en ijver brandt;
Ik draag Uw heil'ge wet,
Die Gij den sterv'ling zet,
In 't binnenst' ingewand.*